

**Илму ҳунар
елга эмас,
Элга.**

Ўзбек халқ мақоли

Ma'rifat

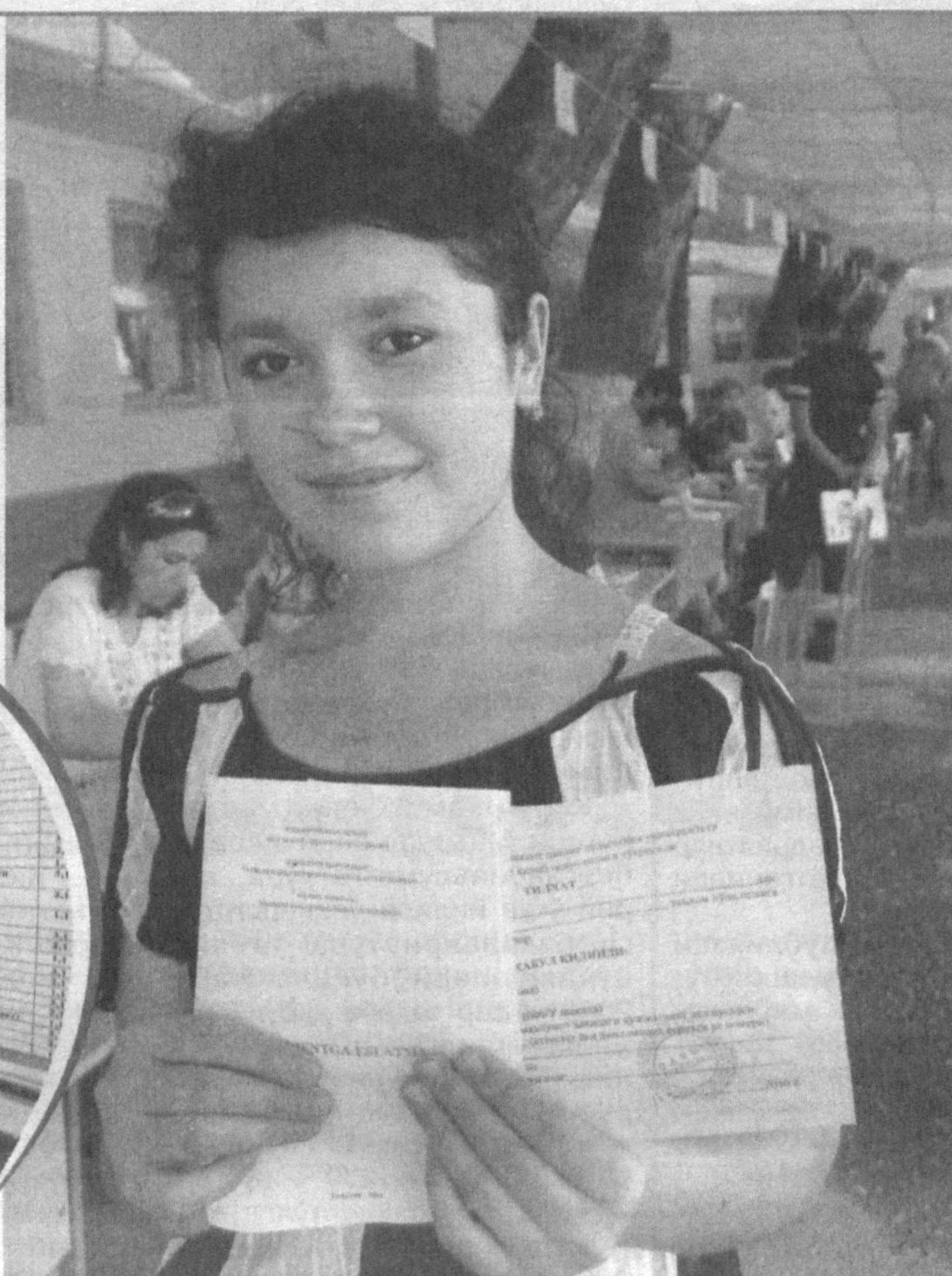
ENLIGHTENMENT * XALQ ZIYOLILARI GAZETASI * معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 23-iyun, chorshanba № 49 (8282) ISSN 2010-6416

ҲАДЕМАЙ ТАЛАБА БЎЛАСИЗ!

Талабалик тутқич бермас тулпорга ўхшайди-я! Айниқса, талабгору даъвогарлар кўпайгани сари унга эришиш машаққати ортаверади. Фақат ўз кучига ишонган ва буни амалда намоён эта олганларгина у билан кўзлаган манзили сари йўл олиши мумкин.

(Давоми 2-бетда.)

Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида амалга оширилаётган кенг кўламли, изчил ислохотлар негизда жисмонан ва маънан соғлом, улуғ аждодларимизнинг буюк аъналарини муносиб давом эттирадиган, замон талабларига мос юксак интеллектуал салоҳиятли авлодни тарбиялаш мақсади мужассам.

ЁШЛАР ҚАЛБИНИ АСРАНГ

Давлатимиз раҳбарининг 2010 йил 27 январда қабул қилинган "Баркамол авлод йили" Давлат дастури тўғрисида"ги қарорида ёш авлодни маънавий таҳдидлардан, хусусан, диний ва экстремистик таъсирлардан, "оммавий маданият" хуружларидан ҳимоя қилишга доир комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш лозимлиги алоҳида таъкидланган.

(Давоми 3-бетда.)

ВАТАН ҲИМОЯСИ — ОЛИЙ БУРЧ

Юртимиздаги олий ҳарбий таълим муассасаларида Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги раҳбарияти, давлат ва жамоат ташкилотлари ва кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида тантанали равишда битирувчиларга лейтенант ҳарбий унвони, диплом ва кўкрак нишонларини тантанали топшириш тадбирлари ташкил этилмоқда.

Тошкент олий умумқўшин кўмондонлик билим юртида ҳам бу маросим гоят кўтаринки руҳда ўтказилди. Буни тантананага ташриф буюрган ота-оналарнинг кўзларидаги севинчдан, фахрга тўлиб гапирган сўзларидан илғаш мумкин.

— 4 йил олдин ўғлим Нодирнинг қасамёд қабул қилиш тантаналарида қатнашган эдик, — дейди Қахрамон Ғойипов. — Бугун эса битирув маросимига келдик. Ватан ҳимоячиси бўлиш ёшлигидан орзуси бўлган ўғлимнинг мана шундай улуғ даргоҳда таълим олиб, етук мутахассис сифатида Ватанимиз корига ярайдиган фарзанд бўлгани қалбимни ифтихорга тўлдирди.

(Давоми 5-бетда.)

Qutlug' ostona

ГАЗЕТАНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:

**МАКТАБ
ТОМОРҚАСИ**

ундан жамоа катта
даромад кўради

6-бет

**ҒОПИБЛАР
ОШЁНИ**

7-бет

«Ma'rifat»ga
maktublar
**ХАТЛАРДА
ҲОПАТЛАР
БАЁНИ**

8-бет

**БУШ ВАҚТДА
ТУГАРАККА**

9-бет

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Бу борада “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан навқирон авлоднинг миллий маънавий меросимизга чуқур ҳурмат, Ватанга муҳаббат, эл-юртга садоқат руҳида тарбия топиши ва уларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш йўлида муайян ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 1 майдаги “Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати фаолияти самарадорлигини янада оширишга бағишланган мажлисида бажарилаётган ишларнинг чуқур таҳлил этилгани, хусусан, ҳаракат фаолиятининг айрим жиҳатлари кескин танқид қилингани ва бу танқидий фикрлардан ўринли хулоса чиқарилган ҳолда галдаги вазифаларнинг белгилаб олингани мазкур йўналишдаги эзгу

2010-yil — Barkamol avlod yili

ЁШЛАР ҚАЛБИНИ АСРАНГ

ишлар кўламини янада кенгайтиришга хизмат қилаётир.

— Йиғилишда ҳаракат фаолиятини янада такомиллаштириш, иш жараёнида дуч келинаётган муаммоларни бартараф этиш, ҳудудий ва маҳаллий бўлимлар кенгашлари фаолиятини кучайтириш бўйича зарур чора-тадбирлар белгиланди, — дейди “Камолот” ЁИХ марказий кенгаши раиси Баҳодир Ганиев.

Шу кунларда эллика яқин вазирлик, идора ва ташкилотларда ҳаракатнинг бошланғич ташкилотлари ташкил этилди. Бу эса ёшларимизни мамлакатимиз ривожини ва халқимиз фаровонлигини йўлида меҳнат қилишдек эзгу мақсадга бирлаштириш, уларнинг жипслиги, аҳиллиги, бирдамлигини таъминлашга хизмат қилиши шубҳасиз.

Ҳаракатнинг ҳудудий ва маҳаллий бўлимлари кенгашлари раисларининг ёшларни ўз ортидан эргаштира оладиган, маънавий етук, ташкилотчилик қобилиятига эга номзодлар ичидан танлаб олинишига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ишга қабул қилишда суҳбатдан ташқари, тест-сinov тизими ишлаб чиқилди. Шу кунларда бу жараён босқичма-босқич амалга оширилаётир.

Баркамол етакчиларни тарбиялаш мақсадида, “Камолот” қошидаги “Етакчи” ёшлар маркази ҳузурида Социологик тадқиқотлар марказини ташкил этиш мўлжалланмоқда. Марказнинг иш режасида жойларда ёшлар муаммоларини ўрганиш ва бартараф этиш, ёшлар билан ишлашнинг самарали йўлларини кўллаш, ҳаракат тизимидаги барча бўлимлар ишини тубдан ислоҳ қилиш юзасидан ўқув-услубий кўлланмалар ишлаб чиқиш бўйича чоралар белгиланган.

“Камолот”нинг Тошкент вилояти бўлими кенгаши томонидан вилоятнинг чеғара ҳудудларида 180 нафардан ортиқ кўнгилли маҳалла ёшларидан иборат “Камо-

лот” посбонлари” гуруҳи тузилди. Шунингдек, “Маҳалла” жамғармаси билан ҳамкорликда, тажриба сифатида, Тошкент шаҳридаги 22 маҳалла фуқаролар йиғини ҳузурида ёшлар билан ишлаш комиссиясининг фаолиятини йўлга қўйиш юзасидан амалий ишлар олиб борилмоқда. Асосий мақсад — халқимиз миллий характери, яқин демократик институт бўлмиш маҳалла орқали ёшларимиз орасида жиноятчиликнинг олдини олиш, уларни турли маънавий таҳдидлардан ҳимоя қилиш, қисқача айтганда, “Камолот”нинг ҳар бир оилага ва ёш авлод қалбига кириб боришини таъминлашдир. Агар ўтган йили 65 олий ўқув юрти талабалари ва бошқа ёшлардан иборат 20 минг нафардан ортиқ навқирон авлод вакиллари 2000 га яқин “Бунёдкор” меҳнат гуруҳларига бириктиб, ёш мавсумида бунёдкорлик ишлари фаол иштирок этишган бўлса, жорий йилда мамлакатимиздаги барча ёшларни йил давомида қамраб олиш кўзда тутилган. Бу навқирон авлод бандлигини таъминлашга ва уларни бир мақсад атрофида бирлаштиришга хизмат қилади.

Шу билан бирга, ҳаракатнинг барча ҳудудий бўлим кенгашлари тегишли умумтаълим муассасалари ҳудуди ва унинг атрофидаги болалар тарбияси, таълими, соғлиғига салбий таъсир ўтказувчи тамаки, спиртли ичимликлар дўкони ва бошқа салбий омиллар бўлмаслиги устидан жамоатчилик назоратини ўрнатмоқда. Мақсад кенг жамоатчиликда мазкур муаммони бартараф этишга дахлдорлик ҳиссини ривожлантиришдир. Узоққа бормаилик, пойтахтимиздаги кўплаб умумтаълим муассасалари атрофида тамаки, алкоғолли ичимликлар сотилмоқда. Бу ёшлар таълим-тарбиясига салбий таъсир кўрсатмай қолмайди.

Ёшларимизни миссионерлик ва диний экстремистик оқимлар таъсирига тушиб қолмаслигининг олдини олиш мақсадида миллий

маънавиятнинг долзарб масалаларига бағишланган “Баркамол авлод йили: мазмун ва моҳият” методик қўлланмаси тайёрланди. У асосида “Тенгдош — тенгдошга” лойиҳаси ишлаб чиқилди. Мазкур лойиҳага кўра, ёш авлодни миссионерлик, ақидапарастлик каби салбий иллатлардан муҳофазга қилиш мақсадида юртимиздаги билимли, истеъдодли ва таниқли ёшлар иштирокида жойларда “Миллий кадриятларимизга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор”, “Миллий маънавиятимизнинг инсон камолотидаги ўрни”, “Бадий адабиёт ва миллатлараро тотувлик” каби мавзуларда тегишли ташкилотлар билан ҳамкорликда тарғибот ишлари ўтказилиши мўлжалланган.

“Камолот” томонидан ёш авлодни маънавий таҳдидлардан муҳофазга қилиш борасидаги ишлар узвийлик ва изчиллик касб этиб бормоқда. Хусусан, ўтган йили “Биз ҳеч кимдан кам эмасимиз ва ҳеч кимдан кам бўлмаймиз ҳам” мавзуида мамлакатимизнинг барча ҳудудлари бўйлаб ташкил этилган ёшлар марафони доирасида ўнлаб дастур, амалий мулоқот, давра суҳбатлари, учрашув ва маданий тадбирлар уюштирилди. Унга соҳа мутахассислари, психологлар, тарихчи ва географ олимлар жалб қилинди.

Президентимиз “Юксак маънавият — энгилмас куч” асариде баъзан ислон дини ва диний ақидапарастлик тушунчаларини бир-биридан фарқлай олмаслик ёки г'аразли мақсадда уларни тенг қўйиш каби ҳолатлар кўзга ташланаётганини алоҳида таъкидлайди: “Ислон динини ниқоб қилиб, манфур ишларни амалга ошираётган мутаассиб кучлар хали онги шаклланиб улгурмаган, тажрибасиз, гўр ёшларни ўз тузоғига илиштириб, бош-кўзини айлантириб, улардан ўзининг нопок мақсадлари йўлида фойдаланмоқда. Бундай ноҳўя ҳаракатлар, аввало муқаддас

динимизнинг шаънига доғ бўлишини, охир-оқибатда эса маънавий ҳаётимизга салбий таъсир кўрсатишини барчамиз чуқур англаб олишимиз ва шундан хулоса чиқаришимиз зарур”.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан бундай маънавий таҳдидларга қарши курашиш мақсадида “Ислон дини нима?”, “Ислонда ҳижоб”, “Сиз нима дейсиз?”, “Ислоний қарашлар”, “Ақидапарастлик нима?”, “Эътиқод ва имондан адашмайлик”, “Диний экстремизм ва терроризм — тинчлик ва тараққиёт душмани”, “Огоҳлик — давр талаби” каби мавзуларда маънавий-маърифий тадбирлар, учрашувлар ва давра суҳбатлари ташкил этилмоқда.

“Оммавий маданият” биринчи галда миллий илдизларга болта уради, миллатни ўзагидан айиради, шу орқали турли гуруҳ ва кучларнинг г'аразли мақсадларига хизмат қилади.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати томонидан ёшларни “оммавий маданият”нинг миллий кадриятларимизга ёт хуружларидан ҳимоя қилиш мақсадида “Уч авлод учрашуви” ташкил этилмоқда. Нурунийлар, ўрта ёшли авлод ҳамда навқирон фарзандлар ўртасидаги бундай мулоқотлар яхши самара бераётир. Чунки ёшлар характерида ҳамма идеал қидириш кўзга ташланади. “Уч авлод учрашуви”да эса ёшлар болари ҳаётининг энг ибратли жиҳатларидан хабардор бўлади.

“Камолот” ёшлар ижтимоий ҳаракати ташаббуси билан Ўзбекистон Халқ таълими вазири, Миллий телерадиокомпания ҳамкорлигида фарзандларимизни маънавий баркамол, Ватанимиз тарихи, бой маданий ва маънавий меросини ўрганишига кўмаклашиш мақсадида барча умумтаълим мактаблари ўқувчилари ўртасида “Аждодлар мероси — келажак пойдевори” кўрик-танлови ўтказиб келинмоқда. Бу йилги танловда 40 минг нафардан ортиқ ўқувчи қат-

нашди. Иштирокчиларнинг Ўзбек-костон тарихи, ўзи яшаб турган ҳудуднинг урф-одатлари, этнографияси ва топонимияси ҳақидаги билими синовдан ўтказилди.

Ҳаракатнинг барча тадбирларида ёшларнинг маънавий дунёқарашини бойитиш, миллий кадриятларимизга ҳурматини мустаҳкамлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу йўналишдаги ишлар ёшларнинг барча қатламини қамраб олаётгани билан ҳам аҳамиятлидир. “Миллий ўйинлар” фестивали, “Маҳаллам тарихини ўрганман”, “Тарихий қадамжоларга саёҳат”, “Энг ёш фаол маънавият тарғиботчиси”, “Қадрият, урф-одат ва анъана”, “Ҳар бир ёшга бир ниҳол”, “Ёшлар “Камолот” билан ўтказ” каби лойиҳалар доирасида амалга оширилаётган эзгу тадбирлар негиздан ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, уларда фаол фуқаролик позициясини шакллантириш мақсади мужассам.

“Камолот”нинг маҳаллий ва ҳудудий бўлимлари томонидан ёшларимиз онгини миллий маънавиятимизга ёт “оммавий маданият”, диний экстремизм ва миссионерлик хуружларидан ҳимоя қилиш мақсадида Президентимизнинг “Юксак маънавият — энгилмас куч” асарини ўрганишга бағишлаб “Ёшлар қалбига йўл: самарали тажриба ва услублар” мавзуида ўқув семинарлари, давра суҳбатлари ташкил этилаётгани катта самаралар бермоқда. Мазкур асар ёшларимиз томонидан маънавий ҳаётимизда дастуриламал сифатида катта қизиқиш билан ўрганилмоқда.

Бундан бир неча минг йил муқаддам барпо этилган қадимий обидаларнинг биридан “Ёшлар қалбини асранг” деган битик топилган экан. Дарҳақиқат, маънавият муҳофазаси ҳамма долзарб бўлган. У асрлар силсиласида инсоният тафаккури ривожини билан бирга яшаб келмоқда, бундан кейин ҳам давом этади.

Ўз келажагини мустаҳкам пойдевор устига қуришни, жаҳонда эртага ҳам ўз ўрнига, сўзига, ҳаёт тарзига эга бўлишни истаган халқ ҳамма миллий маънавият муҳофазаси йўлида курашади. Бу — табиат ва жамият қонуни. Ўзининг қимлигини англаган, миллий тафаккур ва соғлом дунёқарашга эга фарзандга жоҳил ақидапарастнинг ҳам, қандай яшамокни ўргатишга уринаётган хорийдаги айрим кучларнинг ҳам “даъват”лари таъсир қилмайди. Чунки миллий иммунитетни бақувват авлод қалбига улуг аждодлардан мерос — юксак маънавият бор. Зотан, Президентимиз таъкидлаганидек, “буғунги шиддатли даврда чинакам маънавиятли ва маърифатли одамгина инсон қадрини билиши, ўз миллий кадриятларини, миллий ўзлигини англаши, эркин ва озод жамиятда яшаш, мустақил давлатимизнинг жаҳон ҳамжамиятида ўзига муносиб ўрин эгаллаши учун фидойилик билан кураша олиши мумкин”.

Умид ЁКУБОВ,
ЎзА мухбири

(Давоми.
Боши 1-бетда.)

Бугунги кунда Тошкент олий умумқўшин қўмондонлик билим юрти Республикамиз Куролли Кучларига юқори малакали офицер кадрларни етказиб бериш ва тайёрлаш бўйича асосий ҳамда етакчи олий ўқув даргоҳларидан бири саналади.

Бу йилги битирувчилар ҳам мотоўқчи бўлинмалар командири, разведка бўлинмалар командири, командирларнинг тарбиявий ишлар бўйича ўринбосарлари

тиёр келажакда осмонда парвоз қилишни, самолёт бошқаришни хаёлидан ўтказарди. Орзунинг қаноти бор деганларидек, Бобур Мададов мактабни тугатгач, ҳеч иккиланмасдан, Жиззах олий ҳарбий билим юртига ҳужжатларини топширди. Барча синовлардан муваффақиятли ўтиб, ўқишга қабул қилинди.

Яқинда Жиззах олий ҳарбий авиация билим юрти битирувчиларига тантанали равишда лейтенант ҳарбий унвони, диплом ва кўкрак нишонларини топшириш

риф буюрди. Момонинг айтишича, Нуриддин кизи Гулчехранинг ўғли экан. Набирасини ҳарбий кийимда кўриб, унинг орзуси рўёбга чиққанига гувоҳ бўлишни ният қилган момонинг ҳам севинчи бир олам.

— Фарзанднинг Ватан ҳимоясига шай туришини кўриш ҳар бир она учун тенгсиз бaxт, — дейди Гулчехра. — Ўғлим Нуриддиннинг келажакда ҳарбийлар сафида Ватанимиз равнақи, элимиз тинчлиги йўлида хизмат қилишини кўз олдимга келтирсам фахр ва ғурурга

ган ота-оналарнинг, кўнглидан ажиб бир ҳислар туғғени мавж ураётгани юз-кўзларидан билиниб турарди.

Махсус факультет бошлиғи полковник Мурод Сафаров етук мутахассис сифатида ўқишни тамомлаётган ёшларни битирув санаси билан қутлади. Шундан сўнг лейтенант ҳарбий унвони, диплом ва кўкрак нишони топширилди.

Ота-оналар номидан сўз олган Умарали Тўхтақулов ҳам ҳаяжонини яширолмади. Сабаби, катта фарзанди ол-

Qutlug' ostona

Унда ҳарбий хизматчилар, вилоят ва шаҳар ҳокимлиги вакиллари, ота-оналар ва ОАВ ходимлари иштирок этишди. Тантанали маросимда сўзга чиққанлар Ватанимиз мудофаа тизимида амалга оширилаётган ислохотлар натижасида мамлакатимиз сарҳадлари мустаҳкам мудофаа кўрғонига эга бўлганлигини таъкидлашди.

— Бугун мен учун унутилмас кун бўлди, — дейди самарқандлик Гулчехра Ража-

ВАТАН ҲИМОЯСИ — ОЛИЙ БУРЧ

каби мутахассисликлар бўйича билим, тажриба, кўникма ва малакаларни ўзлаштириб, Ватан ҳимояси учун шай бўлиб туришибди.

Дарвоқе, тадбирда малакали ҳарбий мутахассислар тайёрлашда командирлар ва профессор-ўқитувчиларнинг ҳиссаси, билим юртининг асосий вазифалари тилга олинди.

— Биз ёш офицерларни тарбиялашда ўз билим ва шахсий ибрати билан намуна кўрсатган билим юрти раҳбариятига миннатдорчилик билдирамиз, — дейди тадбирда сўзга чиққан битирувчи-лейтенант А.Отамирзаев. — Бу ерда ўрганганларимиз Ватан тинчлиги, осойишталигини сақлаш йўлида асқотади. Биз учун мамлакатимиз Куролли Кучлари сафида хизмат қилиш нафақат Конституциявий бурч, балки юксак мақсад, том маънода шон-шараф ишига айланмоғи зарур.

Пастдарғом туманининг Мўри қишлоғида туғилган Бобур мактабдан бўш вақтларида томорқада меҳнат қилар, гоҳида чорва молларини яйловга ҳайдарди. Ана шундай пайтларда еру кўкни мусаффо самода сўз қудратини намоиш этиб учган самолётнинг тантанавор парвозига ҳайрат билан термулар эди. Шунда у беих-

маросими бўлиб ўтди.

Барча битирувчилар қатори Бобурнинг ҳам қувонч ва ҳаяжони чексиз эди. Унинг орзу ва ниятлари рўёбга чиқди. У келажакда ҳарбий учувчи бўлиб, ватанимизнинг мудофаа қудратини оширишга, эл-юрт тинчлигини сақлашга хизмат қилишни кўз олдига келтирар экан, ўзини чексиз бахтиёр ҳис этади.

Битирувчиларга диплом топшириш тантанасига мамлакатимизнинг деярли барча вилоятларидан ота-оналар, меҳмонлар ташриф буюришди. Тантанада олий ҳарбий билим юрти раҳбарлари, ўқитувчилар, кенг жамоатчилик вакиллари, ота-оналар сўзга чиқиб, битирувчиларни мустақил ишлашга йўлланма олганлиги билан қизгин қутлашди. Битирувчиларни табриклашга келган ота-оналар, қариндош-уруғларнинг қўллариди гулдаста, юзларида қувонч...

Етмиш ёшни қаршилаётган Зухра Мингушова набираси Нуриддиннинг тантанасида қатнашиш учун таш-

тўламан.

Тантана шўх куй ва кўшиқларга уланиб кетди. Мактаб ўқувчилари, ҳарбий оркестрлар томонидан ташкил этилган концерт дастури барчанинг қалбига хурсандчилик улашди. Жиззах олий ҳарбий авиация билим юртини тугатиб, турли жойларда хизмат бурчини ўташ учун йўлланма олган йигитларнинг қувонч ва шодлиги ўзгача. Чунки офицер сифатида Ватанимиз равнақи йўлида хизмат қилиш ҳар бир йигитга чин маънода ғурур ва фахр бахш этади.

Тошкент ахборот технологиялари университети қошидаги махсус факультет битирувчиларига лейтенант ҳарбий унвони, диплом ва кўкрак нишонларини топшириш маросими пойтахтимиздаги «Шаҳидлар хотираси» майдонида тантанали равишда бошланди. Ҳарбий оркестрнинг мардлик ва шижоатга чорловчи мусиқа садолари остида бўлажак офицерлар саф тортишди. Сўнгра фахрий қоровул ҳамда таълим муассасаси профессор-ўқитувчилари майдондаги рамзий ёдгорлик пойига гулчамбарлар қўйишди. Айни шу онда фарзандларини кузатиб тур-

дин мана шу факультетда таҳсил олганди. Бугун эса иккинчи фарзанди ўқишни тамомламоқда. Битирувчи лейтенант Мансур Қўшаев м и н б а р д а сафдошлари ва барча яқинлари олдида ёш офицерлар номидан Ватан сарҳадларини кўз қорачиғидек сақлашга сўз берди.

— Беш йил давомида нафақат ҳарбий, балки кўплаб бошқа соҳаларга доир билимларни ҳам эгаллашга муваффақ бўлдим. Ўрганганларимни ҳарбий қисмдаги фаолиятимда қўллашга ҳаракат қиламан. Йигит кишига ҳарбий соҳанинг ўрни бениҳоя катта эканини ўқиш давомида ҳис қилдим. Бизларга яратилган барча имкониятлар учун ҳукуратимиздан миннатдоримиз, — дейди битирувчи лейтенант Камолиддин Мансуров.

Самарқанд олий ҳарбий автомобиль қўмондонлик-муҳандислик билим юртида ҳам битирувчи курсантларга диплом ва офицерлик унвонлари топшириш маросими зўр тантана тусини олди.

бова. — Чунки, жияним Алишер Эргашев билим юртини имтиёзли диплом билан битиряпти. Ўйлайманки, бугун хизматга шайланаётган барча ёш ҳарбийлар ўз фаолиятларида билим юртида эгаллаган тажриба ва кўникмаларини маҳорат билан элу юрт тинчлигини сақлашда муносиб сарфлашади.

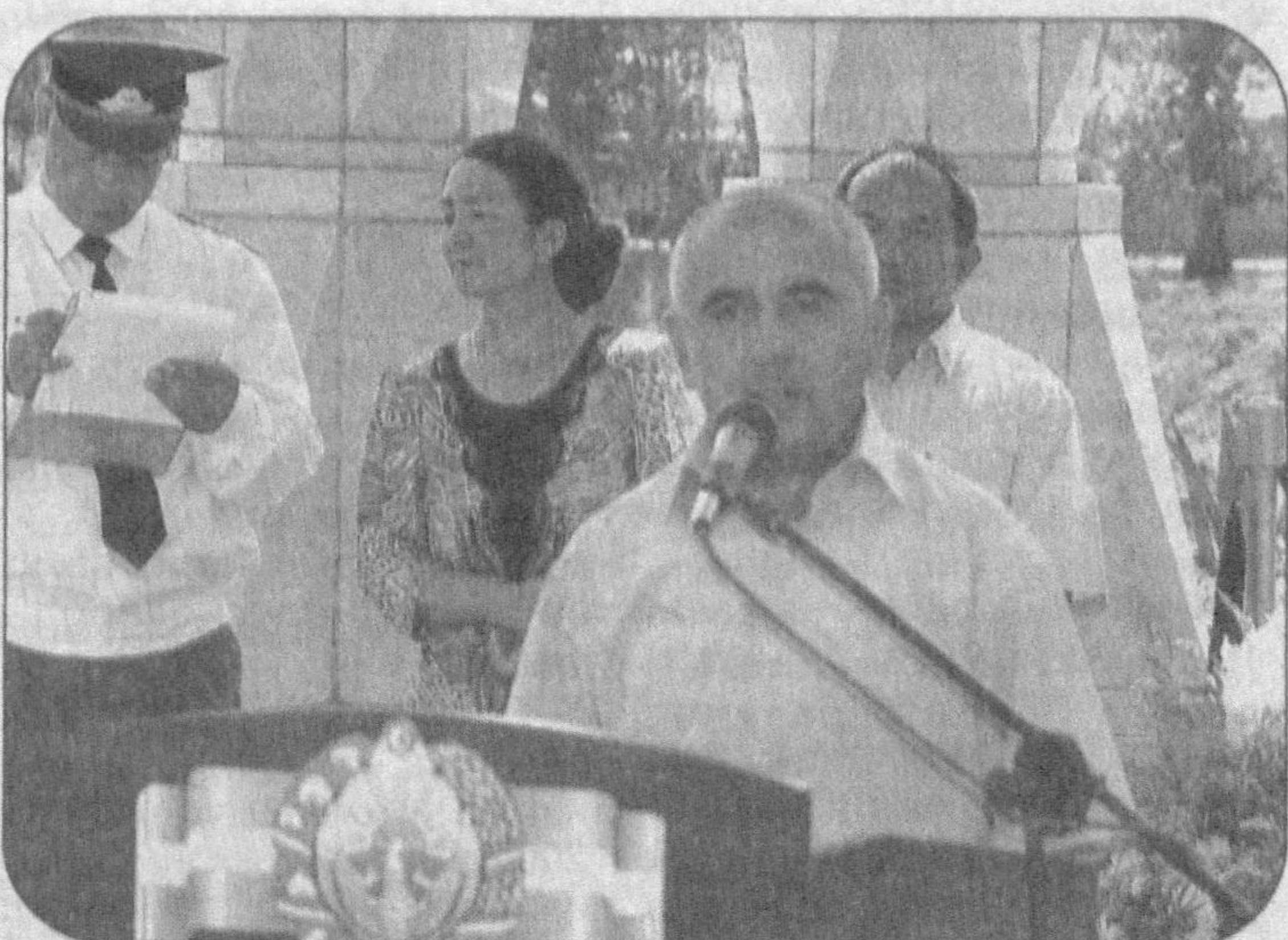
— Болалагимда тоғамни ҳарбий формада кўриб, менда ҳам шу касбга ҳавас уйғонганди, — дейди битирувчи лейтенант Фолиб Баҳриев. — Вақт ўтиб, ҳавас қатъий мақсадга айланди. Мана, бугун орзуимга эришдим. Бу ўта машаққатли ва масъулиятли вазифа. Шундай экан, Ватанимиз сарҳадлари дахлсизлигини сақлашда бор куч ва билимимга таянган ҳолда ота-онам, яқинларим, устозларим, халқим ва Президентимиз ишончини оқлашга сўз бераман.

Ҳар бир қадамида қатъият ва матонат акс этаётган мард ва жасур юрт ҳимоячилари бор экан, юртимиз осмони доимо мусаффо бўлиб, тинч ва осуда ҳаёт кечираётган халқимиз фаровонлиги абадий бўлади.

Санобар ЖУМАНОВА,
Абдусаттор СОДИҚОВ,
Анвар ҚОБИЛОВ,
Ҳаким ЖўРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбирлари

В.ГРАНКИН
олган суратлар.

Ta'limda tadbirkorlik

Бундоқ ўйлаб қаралса, ҳар бир мактабнинг ўзига яраша томорқаси бор. Аммо ундан унумли фойдаланиш ўзига хос билим, тажриба, қатъият ва ташаббускорликни талаб қилади. Жиззах туманидаги 37-мактаб жамоаси таълим самарадорлигини оширишда ана шу имкониятдан ҳам ўз ўрнида фойдаланишни йўлга қўйди.

Мактабда 3 гектар ер майдони бор. «Томорқага турли полиз экинлари экиб, қўшимча сармоя олсак бўлмайдимиз?»

жамоат ташкилоти ички имкониятларидан ўз ўрнида ва самарали фойдаланиши муҳим аҳамиятга эгаллигини халқаро мутахассислар ҳам эътироф этмоқда. Мактабимиз томорқасидан олинаётган қўшимча сармоя ҳисобига мактабнинг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаёмиз. Аълочи ўқувчиларга стипендия берилади. Кам таъминланган оила фарзандларини қўллаб-қувватлаш имконияти кенгаймоқда. Таълим-тарбияда алоҳида кўрсаткичга эга тажрибали устозларни рағбатлантириш ҳам таълим сифатида катта таъ-

ЮТУҚЛАР КЎПАЙМОҚДА

Мактабга кирверишда қатор, қад ростлаган арчалар парваришдан яшнаб-гуркираган. Ниҳолни умид билан ўтқазган ҳар бир ўқувчи ўз дарахтининг униб-ўсишига масъул. Ичкарида иш қизғин: умумтаълим маскани ёзги оромгоҳ сифатида иш бошлади.

Тошкент туманидаги 6-умумтаълим мактабида жорий ўқув йилида таълим сифати ва самарадорлигини янада ошириш учун бир қанча диққатга молик ишлар бажарилди.

Ўқувчиларнинг иқтидор ва

билим салоҳиятини янада ошириш учун дарсдан ташқари спорт ва меҳнат, расм-чизмачилик, ёш биологлар, ёш техниклар, моҳир қўллар каби тўғарақлар мунтазам фаолият кўрсатди. Айниқса, фан ойликларида ҳар бир фан бўйича ўтказиладиган мусобақа ва кўрик-танловлар, фаол тўғарақлар иши кўргазмаларининг ташкил этилиши ва ўрганилиб борилиши нафақат ўқувчилар иқтидорини оширишда, балки уларнинг миллий қадриятлар руҳида камол топшилари, зеҳн ва тафаккурини юксалтиришда ҳам муҳим омил бўлди.

Ўқув йили мобайнида ўтказилган «Она тилим — жону дилим», «Пиёда — умринг бўлсин зиёда», «Одобим — офтобим», «Ватан — менинг тасаввуримда», «Маънавият — қалбим кўёши», «Огоҳлик — давр талаби» сингари мавзуларда ўтказилган ижодий кеча ва кўрик-

танловлар, маънавий-маърифий тadbирлар баркамол авлоднинг янада маънавиятли, зукко бўлиб улғайиши, қалб ва шуурида она Ватан, юрти ҳамда халқига меҳр-садоқат, муҳаббат ва мурувват туйғуларини шакллантиришга хизмат қилди.

Мактабнинг кўплаб иқтидорли ўқувчилари ҳар йили фан олимпиадалари ва турли кўрик-танловларда ютуқларга эришмоқда. Жумладан, жорий йилда мактабнинг меҳнат тўғараги фаолия-

ширишдан ташқари, янги иш услубига кўра, йил якунида яна қўшимча тест саволларига тайёрланамиз. Ўз фанимиз бўйича билимларимиз мустаҳкамланиши учун савол-жавоблар ўтказилди. Бу эса ҳар бир ўқитувчи-мураббийни ўз устида янада ишлашга, изланишга ва давлат дастурларини мукамал ўрганишга чорлайди, — дейди мактаб маънавий-маърифий ишлар бўйича директор ўринбосари, халқ таълими аълочиси Муқаддас Худойназарова.

Ха, янгилик бор жойда самара, масъуллик бор жойда ютуқлар бўлади. Мактабда ўқитувчилар спортга ҳам эътибор қаратилган. 15 нафар ўқитувчидан иборат жамоа ҳар жума куни спортнинг волейбол ва стол тенниси тури бўйича беллашади. Шунинг учун 2009—2010 йилларда туман миқёсида ўқитувчилар ўртасида ўтказилган спортнинг стол тенниси мусобақасида Муқаддас Худойназарова 2-ўринни, волейбол бўйича Марям Усмонова, Дилафрўз Аюпова ва Севара Бозорбоева 1-ўринни эгаллади.

Айни пайтда жамоа ёзги дам олиш жараёни мазмунли ўтказиш, тўғарақлар фаолиятини янада жонлантириш, маънавий-маърифий тadbир ва кечаларни «Баркамол авлод йили» давлат дастури талаблари даражасида ташкил этиш чораларини белгиламоқда.

Марям АХМЕДОВА

МАКТАБ ТОМОРҚАСИ**ундан жамоа катта даромад кўради**

деган фикр ўқитувчиларда аввалдан бор эди. Шу тариқа баҳорда 1,5 гектар майдонга плёнка тагида картошка экилди. Раҳбарнинг таклифи жамоа томонидан қўллаб-қувватланди. Жамоанинг ғайрат ва ташаббуси билан яна қўшимча равишда 1 гектар майдонга ошқовоқ уруғи экилди. Картошкага ўз вақтида ишлов берилиб, сув кўйилди.

Ҳозирда мактаб жамоаси ҳосилни йиғиштириб олишга киришди. Унинг ўрнига такрорий экинлар экилади. Шу тариқа, томорқадан бир йилда икки марта ҳосил олинади. Бунинг мактаб бюджетига ёрдами катта. Эҳтиёждан ортиқча маҳсулотларнинг бозорда сотилиши эса нарх-навоининг янада арзонлашиши, қишлоқ аҳолиси турмушининг фаровонлашишига хизмат қиляпти.

— Биз бу йил мактаб томорқасидаги картошка ва полиз экинларидан 8 млн. сўмлик қўшимча даромад олишни мўлжаллаб турибмиз, — дейди мактаб раҳбари Рашид Абдураҳмонов. — Жаҳонда молиявий-иқтисодий инқироз кечаётган бир пайтда ҳар бир оила,

сир кўрсатар экан.

37-мактабда 497 нафар ўқувчи таҳсил олаётган бўлса, уларга 35 нафар тажрибали устоз ва мураббий сабоқ бермоқда. Ўқув-лаборатория хоналари, компьютер синфлари ўқувчилар ихтиёрида. Мактаб томорқасида устоз-мураббийлар томонидан амалга оширилаётган хайрли ишлар ўқувчиларга ибрат бўлмоқда. Ўқувчи-ёшлар ҳам ўзларига бириктирилган ер участкаларида гул ва дарахтларга ишлов беришади.

Бугунги кунда тadbirkorлик ва ишбилармонлик барча жойда бўлгани каби таълимда ҳам ўз самарасини берапти. Мактаб томорқасидан олинаётган қўшимча сармоя таълим масканларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, турли тadbирларни мазмунли ўтказишга хизмат қилмоқда. Ўқувчи ва ўқитувчилар ўртасида ўзаро муносабатларни мустаҳкамлаш, соғлом муҳитни қарор топтиришда биргаликда меҳнат қилишнинг гашти ва натижаси ўзгача.

Абдусаттор СОДИҚОВ,
«Ma'rifat» муҳбири

2010-yil — Barkamol avlod yili

ти туман миқёсида биринчи, вилоят миқёсида 3-ўринга муносиб топилди. Ўқувчилар расм-чизмачилик фанидан етти йилдирки, туман миқёсидаги олимпиадада 1-ўринни эгаллаб, вилоят босқичида иштирок этади. Жорий йилда Гулноза Абдурашидова биология, Отабек Тожибоев чизмачилик, Нилуфар Фафурова тарих фанидан туман миқёсида 1-ўринни, Шаҳзод Марайимов спортнинг Турон яккаураш тури бўйича республика биринчилигини, Нодирбек Собирбеков эса каратэ бўйича Осиё биринчилигини қўлга киритиб, мактаб фаҳрига айланди. Бежизга ушбу мактаб туманда «Олимпия захираси» маскани номини олмаган.

— Таълим даргоҳида ҳар бир ўқитувчи-педагог ўз ишига масъулият билан ёндашади. Ҳар йили тажриба ўташ, малака ошириш, аттестация топ-

ИМКОНИЯТЛАР ИСТИҚБОЛГА ЧОРЛАЙДИ

Хўжайли агроиқтисодиёт касб-хунар коллежи ўтган асрнинг 40-йилларида ташкил топиб, фаолиятини Хўжайли механизация мактаби сифатида бошлаган бўлиб, моддий-техника базаси ниҳоятда ночор аҳволда эди. Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг таълим соҳасида катта ўзгаришлар юз берди. Шунинг натижасида бу маскан капитал реконструкция қилиниб, 2007—2008 ўқув йилидан бошлаб агроиқтисодиёт касб-хунар коллежи мактабини олди.

Кувончлисиди, бу маскан Давлат стандартлари доирасида билим берадиган, ўқувчининг касб мойиллиги, маҳорат ва малакасини ривожлантирадиган, танлаган касблари бўйича бир неча ихтисослик олишини таъ-

минлайдиган янги турдаги муассасага айланди. Ҳозир мазкур коллеж қишлоқ хўжалиги ва иқтисодиёт соҳалари бўйича фаолият кўрсатиб, 10та йўналиш бўйича кичик мутахассислар тайёрлаётир. Бунинг учун барча шарт-шароитлар яратилган.

Milliy dastur — amalda

Умумтаълим ва махсус фанлар бўйича бта кафедра мавжуд. Асосийси, дарслар ноанъанавий усулларда зоманавий компьютер ва ахборот технологияларидан фойдаланиб, ўтиляпти.

Таълим муассасаси бош ва битта ўқув бинаси, ўқув ишлаб чиқариш устахонаси, 200 ўринли ётоқхона, ошхона, мажлислар зали ҳамда спорт залига эга. Кимё,

биология, физика, астрономия ва география фан хоналари, лингафон хоналари лаборатория жиҳозлари ва ўқув асбоб-ускуналари билан жиҳозланган. Ўқув муассасасидаги агрономия, ветеринария фан хоналари ОТБ томонидан, гидравлика

ва пневматика, электро-техника хоналари Германия лойиҳалари асосида зоманавий техника воситалари ва ўқув куроллари билан жиҳозланган. Коллежнинг ўқув ишлаб чиқариш устахонасида барча йўналишлар бўйича лабораториялар ташкил этилган. Шунингдек, ўқувчиларнинг дарсда олган билимларини амалиётда синаб кўришлари учун кол-

лежда «Класс» комбайни, КАТ бульдозери, КАТ мини-экскаватори, «Қозогистон» русумли трактор, косилка, пресс подборшик, культиватор, уруғ сепиш машинаси ва ем-хашак тарқатиш техникалари мавжуд бўлиб, улар ўқувчиларнинг касб-хунар сирларини пухта эгаллашида муҳим аҳамият касб этмоқда. Коллежнинг ахборот-ресурс маркази интернет тармоғига уланган. Бунга 1435 нафар ўқувчи ва 128 нафар муҳандис-педагог аъзо бўлиб, умумий китоб фонди 39391 донага етказилган. Коллежда 20та фан, 14та ҳаваскорлар ва 12та спорт тўғарақлари фаолият юритиб, уларга жами 1435 нафар ўқувчи қатнашмоқда.

Битирувчи ёшларни ишга жойлаштириш ишлари бўйича иш берувчи кор-

хона ва муассасалар билан шартнома тузилиб, туман бандликка кўмаклашиш маркази билан ҳамкорликда кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда. Ўтган йили коллежни битирган 449 нафар ўқувчидан 427 нафари турли корхона ва муассасаларга ишга жойлаштирилиб, 11 нафари олий ўқув юртларига киришга муяссар бўлди.

Касб-хунар коллежида корхона ва муассасалар билан ҳамкорликда бу йилги битирувчиларни ишга жойлаштириш масалалари бўйича ҳам жиддий ишлар амалга оширилаётир. Хуллас, ўқув даргоҳи жамоаси яратилган имкониятлардан унумли фойдаланган ҳолда кўпгина жабҳалар учун кичик мутахассислар тайёрлаш йўлида фидокорона меҳнат қилишяпти.

Соғинбой УРОЗИМБЕТОВ
Қорақалпоғистон Республикаси

Самарқанд туманидаги 34-умумтаълим мактабида ҳам жорий ўқув йилида кўзга кўринарли ишлар амалга оширилди. 500 нафардан зиёд ўқувчи таълим-тарбия оладиган масканда таълим самарадорлигини ошириш бўйича чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилиб, ўқув йили мобайнида уларнинг тўлиқ ижросини таъминлашга эришилди. Шунингдек, таълим даргоҳида педагог ходимларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимида захирадаги мутахассисларни ўқитиш, синовдан ўтказиш ва тажрибасини бойитиш диққат-эътибордаги масалага айланди.

Муассасада замонавий инновацион технологияларни ўрганиш ва таҳлил қилиш учун ижодий гуруҳлар тузилган. Бу маҳаллий шарт-шароитлар ҳисобга олинган ҳолда ташкил этилди. Инновацион педагогик технологиялар банкни яратиш, улар орасидан маҳаллий шарт-шароитга мосларини танлаш, такомиллаштириш ҳамда жараёнга табиқ этиш ижобий самара берди. Ўқувчилар билим самарадорлигини аниқловчи мезон ҳамда мониторинг механизмининг ишлаб чиқилиши саъй-ҳаракатларни янада тўлдирди. Шунингдек, илғор, маҳоратли ўқитувчиларни аниқлаш ва уларнинг иш тажрибасини оммалаштириш бўйича таклифлар бериб борилди.

Ўтказилган мониторинг таҳлиллари таълим даргоҳида ўқиш ва ўқитиш жараёни янги босқичга кўтарилганини кўрсатмоқда. Биргина 9-«А» синф ўқувчилари мисолида уларнинг II-IV чорақлар якуни бўйича билим самарадорлиги ўрганилганда, уларнинг давлат таълим стандартлари бўйича эгаллаши зарур бўлган билим, малака, кўникма меъёрлари

ўтган ўқув йилига нисбатан анча ошган. Масалан, битирувчи синф ўқувчиларининг она тилидан ўртача билим самарадорлиги 8, адабиётдан 9,7, математикадан 6, тарихдан 4,1, рус тилидан 10,2, физикадан 17,4 фоиз ўсган. Албатта, мактабда тўрт чорақ мобайнида ўқувчиларга ҳар бир фандан

Билим самарадорлиги бўйича кўрсаткични синфлар кесимида кўриб чиқиш шунинг кўрсатадики, ўқувчиларнинг фанларни ўзлаштириш фоизида юқори натижалар қўлга киритилган. 5-«А» синфда ўртача самарадорлик II чорақда умумий 72,6 фоизни ташкил этган бўлса, IV чорақда 76,6 фоиз-

Umummilliy dastur — amalda

ларга пухта билим бериш, уларнинг фан асосларини чуқур эгаллаши, маънавий-ахлоқий жиҳатдан шакллантириш учун барча имкониятлар ишга солинган.

Мониторинг давомида фан ўқитувчиларининг дарс

ривожлантириш умуммиллий давлат дастури доирасида таълим муассасасининг барча турдаги спорт инвентарлари билан таъминлангани ҳам бунга замин яратди.

— Ўқувчиларнинг умумий билим самарадорлиги йилдан йилга ўсмоқда, — деди жисмоний тарбия фани ўқитувчиси Ирода Муינוва. — Мактабимизда келгуси ўқув йилларидан бошлаб қизлар учун бадиий гимнастика тўғрисида ташкил этиш режалаштирилмоқда.

Албатта, бу натижаларга ўз-ўзидан эришилгани йўқ. Барча ўқитувчилар таълим тизими олдида қўйилаётган замонавий талабларни чуқур тушуниб етишади, бунинг ижросини аввало, ўзини, ишласак, излансак, бу келажакда катта ҳосил беради, деган фикр уларга тинчлик бермайди. Мактабнинг немис тили фани ўқитувчиси Н.Собирова ҳамда бошланғич синф ўқитувчиси М.Арипованинг янги педагогик технологияларни ҳаётга жорий этиш, ўзига хос услублар яратиш, шунинг натижасида юксак самарадорликка эришиш бўйича эришган ютуқлари туман миқёсида оммалаштирилди.

Бу умумтаълим мактаби туманда рейтинг кўрсаткичлари бўйича доимо олдинги ўринларни банд этиб келади. Ўқувчи ва педагоглар ҳар йили турли кўриктанлов ва фан олимпиадаларида фаол иштирок этиб, фахрли ўринларни эгаллаб келмоқда. Умид қилиш мумкинки, ана шу шахд, ана шу шижоат мактаб педагоглари фаолиятини янги ўқув йилида ҳам тарқ этмайди.

Ҳаким Жўраев,
«Ma'rifat» мухбири

САМАРАДОРЛИК ОШМОҚДА

тўлақонли билим бериш, уларнинг қизиқиш ва эҳтиёжларини ўрганиш, тўғрақларга қамраб олиш, турли кўрик-танловларга жалб қилиш, ота-оналар билан ишлаш, методбирлашмалар фаолиятини жонли ташкил этиш каби серқирра ишлар давом эттирилди.

га етди. Бу натижа ҳар бир синфда таълим мазмунини ошириш билан боғлиқ инновацион усуллардан фойдаланилганини кўрсатади. 9-«А» синфда бу кўрсаткич II чорақда 74,3 фоиз бўлиб, IV чорақда 79,8 фоизга етган. Кўриниб турибдики, умумтаълим мактабида ўқувчи-

бераётган синфларида II—IV чорақ якуни бўйича ўқувчилар билим самарадорлиги аниқланди. Бу кўрсаткич мактаб бўйича 82 фоизни ташкил этди. Айниқса, жисмоний тарбия фани бўйича барча синфларда ўзлаштириш даражаси юқори бўлди. Мактаб таълимини

Нуробод туманидаги 10-мактабнинг меҳнат таълими ўқитувчиси Софья Шарипова каштачи қизлар даврасида.

Т.НОРҚУЛОВ олган сурат.

ГОЛИБЛАР ОШЎНИ

Ўзбекистон Мудофаа вазирлиги тасарруфидаги 171-умумтаълим мактаби педагогик жамоаси ҳам ўқув йилини муваффақиятли якунлади.

Ушбу даргоҳда 2010 йил бошидан «Баркамол авлод йили» Давлат дастурида қўйилган вазифалар моҳиятини ўқувчи-ёшларга тўлиқ етказиш ва жараёнга уларни сафарбар этиш мақсадига режа ишлаб чиқилган бўлиб, қатор тадбирлар ўтказишга киришилди. Хусусан, ўқувчилар ўртасида «Баркамол авлод йили» номли расм, ёрлик, буклет, иншо, шior ва шеър, мустақил ишлар танловлари бўлиб ўтди. Юқори синф ўқувчилари ўртасида Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 17 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси ҳамда «Баркамол авлод йили» Давлат дастурини ўрганиш юзасидан давра суҳбати уюштирилди. Давлатимиз раҳбарининг «Юксак маънавият — енгилмас куч» асарини ўрганиш бўйича танловнинг ту-

ман босқичида ушбу мактабнинг 6-«Д»синф ўқувчиси Алина Трояновская фахрли 1-ўринни эгаллагани изчил олиб борилаётган маънавий-маърифий ишлардан далолат беради.

— Ҳар бир янги кун аввалида бошланадиган йиғилишда ўқувчилар учун мамлакатимиз, пойтахтимиз ва мактабимиз ички ҳаёти ҳақидаги ўта зарур ҳамда аҳамиятга молик ахборотларни етказиш йўлга қўйилди. Унда қатнашмаслик кўп нарсадан беҳабар қолиш билан тенг, — деди мактаб директори Наргиза Мелибоева. — Жамоамизда йўлга қўйилган анъанавий тадбирларга бошқа мактаблар қизиқиш билдиргани боис, тажрибамизни баҳам кўриш ниятида Тошкент шаҳар ўқитувчилар малакасини ошириш ва қайта тайёрлаш институтини билан ҳамкорликда «Баркамол авлод — мамлакат келажаги» мавзусида ўқув йиғини ўтказдик. Унда пойтахт умумтаълим муассасаларидан вақиллар иштирок этишди. Биз меҳмонларга 7-, 9-синфлар-

да физика, тарих фанлари бўйича очик интерфаол медиа-дарс, янги педтехнологиялар қўллаш намуналарини кўрсатдик, тўғрақ машғулоти самарадорлигини ошириш бўйича изланиш натижалари билан ўртоқлашдик. Умуман, 2009—2010 ўқув йили биз учун жуда баракали бўлди. Жамоамизнинг жонкуяр мураббийларидан бири Эльмира Валиева «Миллий истиқлол гоёси ва маънавият асослари» фани бўйича «Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси — 2010» танловининг шаҳар босқичида 1-ўринни эгаллади. Тарих фани бўйича Робия Раҳматуллаева туманда 1-, шаҳар босқичида 2-ўринни забт этди. «Энг яхши кўргазмалар қуроллари» кўрик-танловининг шаҳар босқичида мактабимизга биринчи ўрин насиб этди. Ўқувчиларимизнинг ютуқлари ҳам кам эмас. бта фан бўйича бошланғич синфлардаги олимпиадаларда умумжамоа ҳисобида мактабимиз туманда 1-ўринни эгаллади.

Мактабда дарс жараёни қизиқарли, ноанъанавий тарзда, интер-

фаол услубда олиб борилди. «Географикус» тўғраги аъзоси Рўзимурод Усмонов Россияда бўлиб ўтган «Ёш геолог — 2009» халқаро танловида иштирок этиб қайтди.

Ҳозирда мактаб битирувчилари билан олиб борилаётган ишлар қизгин паллага кирган. 9-синф битирувчиларини таълимнинг навбатдаги босқичи — академик лицей ва касб-ҳунар коллежларига тўла қамраб олиш мақсадига ота-оналар билан иш олиб борилди. Битирувчилар Тошкент шаҳри миқёсида ташкиллантирилган касб фестивалларида, тақдимотларда фаол иштирок этишмоқда.

Моддий-техника базаси йил сайин яхшиланаётган, босқичма-босқич капитал таъмирдан чиқарилаётган мазкур даргоҳда, турли танлов голиблари бўлган ўқувчиларга тилаклар билдирилган ҳужжатлар билан танишар эканмиз, улар устозларининг машаққатли меҳнатининг тотли мевалари сифатида бизнинг ҳам кўнглимизга илиқлик солди.

Вилоят ШОДИБЕКОВА,
Мудофаа вазирлиги маънавият ва маърифат маркази илмий-услубий бўлими мутахассиси

Шундай асарлар борки, улар неча асрлар давомида ўқилса ҳам битмас-туганмас маънолар хазинаси бўлиб қолаверади. Бугун ана шундай мерос сирасига кириб бораётган бир асар юзасидан баъзи мулоҳазаларимни билдирмоқчиман.

Тўрткўл индустриал педагогика коллежида "Маънавият асослари" фанидан дарс бермоқдаман. Юртбошимизнинг "Юксак маънавият — енгилмас куч" асари бўйича 1-босқич ўқувчиларига сабоқ бериш менга топширилди. Бошим кўкка етди.

Асар нақадар фидойи руҳда ёзилганлигига яна бир бор амин бўлдим.

Хоразмликларда бир мақол бор: "Ўчоқнинг ўти билан кириб, кули билан чиқдим". Кўпинча ўчоқни оилага қийшлади. Ўзбекистонимиз ҳам турли миллат ва элатлар ўзаро тинч-тотув, фаровонликда ҳаёт кечираётган, кўрғони мустақам бир оила мисоли.

Бир инсон қалбида мамлакатга шунча қайғуриш, унинг аччиқ ўтмишидан ижобий хулосалар чиқариб, бугунини обод қилиш, ҳушёрлик, жонкуярлик, ақл ва тафаккур бирла бутун жамиятни ҳар қандай ҳалокатдан асрайдиган йўл — маънавият, кадрият ва миллий менталитетимиз тақозо қилган ишларга

МУВОЗАНАТ ШАЙИНИ

кунда минг, миллион марта юз тутса ҳам адашмайди, зерикмайди, йўлни кўрсатиш донишмандона заковатнинг белгисидир.

Асар маънавий тарбия масаласида сизга қалит вазифасини ўтайди. Бу қалит билан эса барча фанларнинг эшикларини очиб кира олиш мумкин. Тарозининг иккита палласини тенг ушлаб турадиган нарсани шайин дейишади. Жамиятимизни мувозанатда ушлаб турадиган нарсани маънавият эканлигини, маънавиятнинг шайини эса ҳалоллик, соддалик, самимийлик, оққўнғиллик, ақл-идрок, фаҳм-фаросат, огоҳлик, тозалик ва ҳар қандай кичик ёки катта маънавий жасорат эканлигини асарни ўқишда ўқиб олиш мумкин. Нафақат жамият, балки ҳар бир инсон, аввало, ўзининг, қолаверса, оиласи, яқинларининг беҳавотир яшashi ва юксалиши учун зарур бўлган шароит, формула, асосни тоганини, шу формула, шу асосга амал қилиб яшаса ўзининг бутун куч-қудратини англаши мумкинлигини Юртбошимиз самимий, содда сатрларда айтиб ўтган. Бунинг биринчиси, миллатнинг ўзига хос хусусиятлари бўлса, иккинчиси, ўтмишни ёритиб турган маъқалар — Абу Али ибн Сино, Абу Райҳон Беруний, Алишер Навоий, Жалолиддин Румий, Нажмиддин Кубро каби пири комил устозларимизга минг бора мурожаат қилсак ҳам ҳеч қачон зерикмасликни, аксинча, янгидан-янги дур, гавҳар дурдоналарини топиш мумкинлигини, учинчиси эса эл-юрт билан бирга бўлиш, кадрларга амал қилиш зарурлигидир.

Мунаввара ЮСУПОВА,
Тўрткўл индустриал педагогика
коллежи ўқитувчиси

ХАТЛАРДА ҲОЛАТЛАР БАЁНИ

Таълим-тарбия жараёнида янги-ланишлар юз берапти, айрим эски қолиплар бугунги кун талаблари олдиди кераксизга чиқиб қолмоқда. Тобора ривожланиб, тараққий этиб бораётган замонда улғаяётган болалар тарбиясига қандай ёндашиш, бу жараённи нималарга асосланган ҳолда ташкил этиш бора-сида катталар олдиди бир қатор муаммолар юзага келаётгани ҳам бор гап. Шундай бир паллада таҳририятимизга кети узилмай келиб турган мактублардан биз юқорида тилга олган масалалар жойларда ўқитувчиларни, ота-оналарни, умуман олганда кенг жамоатчиликни бефарқ қолдирмаётганини кўнгила таскин беради. Чекка бир қишлоқдаги фахрий муаллимнинг куюнишлари, иш жараёнидаги муаммоларни қоғозга кўчирган ўқитувчининг таклифлари, бугунги кун ҳақида тўғри фикрлашга уринаётган талабанинг қарашларида куннинг долзарб мавзулари акс этган. Хуллас, мактублар жуда кўп. Қуйида сизга ҳавола этмоқчи бўлаётганларимиз доимий муштариюларимиз — ўқитувчилардан келган. Уларнинг ўй-мулоҳазалари сизни ҳам мушоҳадага чорлаши шубҳасиз.

Кўп буюк шахсларнинг таржиماи ҳолларига назар ташласак, улар жуда ёшлик чоғлариданоқ, яъни оилада билим ола бошлаганларига гувоҳ бўлаемиз. Масалан, Абу Наср Форобий, Лутфий, Жомий, Ибн Сино, Беруний, Алишер Навоий каби донишмандларнинг юксак даражага етишишида илк асос оилада қўйилган.

Атоқли академик Қори Ниёзий болалик чоғларини шундай эслади: "Отам ишдан бўшаган вақтларида турли ҳикоя ва дostonлар ўқиб берарди. Ачам эса туганмас эртақлар манбаи бўлиб, уларни гоё усталик билан болалар тилида айтиб берарди. Бундай соатларни мен сабрсизлик билан кутардим. Чунки эртақлар мени шу даражада қизиқтирардики, ҳатто айримларидаги воқеалар тушларимда такрорланар эди".

Буларни ўқиб, ўйлаб қоламан, бугун ҳам ота-оналар болаларининг билимини бойита оляптими?

ФАРЗАНДИНГИЗГА ЁРДАМ БЕРА ОЛАСИЗМИ?

Ўқитувчи бўлганлигим сабабли, кўпинча кўшни болалар кечки пайт, бирор масала, мисол, машққа тушунмасалар, китобларини кўтариб уйимга чиқашади. Уларга имкон қадар ёрдам бераман. Иложи борича мавзуни қайтадан тушунтириб бераман. Сўнг сездирмайгина ота-онаси уйда бор ё йўқлигини суриштириб кўяман. "Масалага дадам ҳам, онам ҳам тушунмади, мени сизга юборишди", дейди. Буни эшитиб ҳайратим ошади, наҳотки улар бошланғич синф дарслигидаги масалаларни ечишда фарзандига ёрдам беришга ожизлик қилишса. Бундай ҳолатлардан хижолат тортишимиз ва иложи борича уялиб қолмаслик учун олган билимларимиз хотирадан фаромуш бўлган бўлса, фарзандимизнинг дарслигидаги мавзуларга кўз югуртириб, уларнинг олдиди мулзам бўлиб қолмаслик чораларини кўришимиз керак эмасми? Ана шунда ўғил-қизларимиз улғайган сари ўзини биздан ақллироқ эканлигини исботлаш пайига тушиб қолмасди. Улар олдиди ўз мавқеимизни сақлаб қолардик.

Шерали Йўлдошев,
Шаҳрисабз туманидаги 57-мактаб бошланғич синф
ўқитувчиси

БАЪЗИЛАР МУЛЗАМ БЎЛДИ

Олий ўқув юртларида тўрт-беш йил давомида илмлари уммон қадар олиму фузало-лардан сабоқ олиб, қалбларини илм нурлари билан нурафшон этиб, кўнгиллари чинидай ярқирайтиб, бир олам режалар билан мактабга ёш ўқитувчи келди...

Тўғрироғи, биз — ёши катта ўқитувчилар шундай билимдон, зиёли ҳамкасбларимизнинг сафимизга қўшилишини

ЎҚИТУВЧИ БИЛИМДОНЛИГИ — БИРЛАМЧИ МАСАЛА

кутаемиз. Олий ўқув юртини битириб, жажжи ўғил-қизларга таълим беришга ошиқиб келган ёш ўқитувчилар ғайратию шижоати бизнинг-да ҳавасимизни келтиради. Улардан кўп нарсани ўрганишимиз ҳам мумкин. Билимдон ва изланувчан ёш ўқитувчилар дарров болалар меҳрини қозонади. Бироқ келатган ёш ўқитувчилар орасида биз кутган натижани бермаётганлари ҳам учраб туради.

Бошида секин-секин ўрганиб кетар, деб ўзимизга та-

салли берамиз. Йўқ, йиллар ўтса-да, бундайлар болалар орасида хурмат қозона олмайди. Дарс вақтида баъзи синфхоналарга яқинлашаётиб, ўқитувчи иш билан синфхонадан чиқиб кетган шекилли, деган ҳалга борасиз. Болаларни тинчитиш илинжида эшикдан бош суқсангиз, ўқитувчининг бирикки ўқувчи учунгина дарс ўтаётганини, қолганлар ўз ҳолича синфда у ердан бу ерга

юрганни кўрасиз. Фақат конспект ёздириш, дафтар тўлдиртиришдан иборат бўлган дарс машғулотлари ўқувчига ҳеч нима бера олмайди.

Ана шундайларнинг ўқитувчилик қилиб юрганларини кўриб, уларни ким ишга қабул қилган экан, деб ўйлаб қоламиз. Билими, ўқитувчилик маҳорати синовдан ўтказилмаганми уларнинг? Ёки синов муддати давомида дарс ўтиш жараёни кузатилмаганми?

Турсунали ЮСУПОВ,
Риштон туманидаги
33-мактаб ўқитувчиси

7-синфга раҳбарлик қиламан. Ўтказадиган Ота-оналар мажлисларидан доим кўнглим тўлмасди. Бунинг устига, айрим таклиф этилганлар баъзан мажлисга белгиланган вақтда келмайдиган ҳолатлар ҳам учрарди. Шулардан хулоса чиқариб, бу сафар мажлисни ноанъанавий тарзда ўтказишга аҳд қилдим. Аввало, ота-оналар ва ўқувчилар учун сўровномалар тузиб чиқдим. Кўзлаган биринчи мақсадим ота-оналарнинг ўз фарзандларини қанчалик билишларини аниқлаш ва унинг натижаларини ўзларига кўрсатиб, фарзандларига қанчалик эътиборли эканлигини исботлаш бўлса, иккинчиси, уларни мажлисга қизиқтириш эди. Мажлис учун иккита ёнма-ён синфхона ажратилди. Бирида ота-оналар, яна бирида уларнинг фарзандлари ўзларига берил-

ган сўровномаларни тўлдирдилар. Ота-оналар учун тайёрланган сўровномада асосан фарзанднинг қизиқишлари, қобилияти, мучали, охириги ўқиган бадиий китоби, энг яқин дўсти, ким бўлишни хоҳлайди, қайси ўқитувчи ҳақида кўп гапиради, фалон дарсдан қайси ўқитувчи дарс беради, қайси спорт турига қизиқади, ёқтирган ранги, таоми, китоби каби саволлар ўрин олган. Болалар кўлидаги сўровномада ҳам айнан шу саволлар уларнинг ўзига мурожаат қилинган ҳолда қўйилди.

Жараён жуда қизиқарли кечди. Кимдир узоқ ўйланиб, иккиланиб, ҳатто саволга нима жавоб ёзишни билмай, кўшни хонадаги фарзандини кўриб, жавобни сўраб олишга интиларди (албат-

та, бунга йўл қўйилмади). Ким учундир эса бу саволлар қийинчилик туғдирмади.

Мажлис сўнгида ота-оналар натижани тезроқ билишга ошиқиди. Болалар ва ота-оналар сўровномаларини солиштириб, таҳлиллар эълон қилинганда кимдир ўзидан мамнун, кимдир эса мулзам бўлди.

Нима бўлганда ҳам, уларнинг мажлисдан чиқарган хулосаси муҳим — барча йиғилиш жуда қизиқарли кечганини ва шу тахлит ташкил этилса маъқул бўлишини айтишди. Мен эса энди ота-оналар билан муносабатларни мустақамлаш усуллари борасида доимий изланиш олиб борапман.

Дилфуза ТОШБОЕВА,
Жарқўрғон туманидаги
16-умумтаълим мактаби
ўқитувчиси

ХАР АМАЛДА БИР МАЪНО БОР, ЛЕКИН...

Факультет ховлисига кирганимда ҳарир либоси эгнига ёпишиб қолган кўҳликкина киз ўзини қаерга яширишни билмай икки кўли билан қизариб кетган юзини яширганча «бўлди, бўлди...» дея ялинганнамо такрорлар, бир гуруҳ йигит-қизлар эса кўлларидаги идиш билан унга сув сепишда давом этарди. Бу ҳолатни кўриб нима дейишимни билмай тўхтаб қолдим. Таажжубланаётганимни сезган ҳамроҳим кўшиб кўйди: «Бу талаба бугун диплом ишини аълога ёқлаб чиқди. Шунинг учун курсдошлари «қутлашяпти...».

Хайратим яна-да ошди. «Наҳотки кутловнинг шунақа усуллари ҳам бўлса?!» «Ҳалиям инсоф қилишяпти-ку. Баъзиларни турли бўёқлар, хатто идиштовоклар ювилган сувлар билан «сийлашади».

Бу жавоб менга бир даврада сўзланган воқеани эслатди: яқиндагина уйланган талаба йигит диплом иши ҳамроҳи қилиниши белгиланган куни никоҳ маросими учун киз томонидан махсус жўнатилган оқ куйлагига келади. Юқорида тилга олинганидек, унинг устига ҳам дўстлари махсус турли идишларда тайёрланган сувларни сепиб, шалаббосини чиқаришади. Йигит бу ҳолатда уйига кета олмаслигини билиб яқин атрофдаги талабалар турар жойига бориб, кийим-бошини алмаштирадида, шошилганидан кўйлагини

шу ерда қолдириб кетади. Тадбирлар тадбирларга уланган шу кунларда нимаям бўлиб кўйлак йўқолади... Кувёни учун ният қилиб олган либоснинг йўқолиши эса она кўнглида алланечук хижиллик пайдо қилади...

Тўғри, бу бир тушунмовчиликдир. Лекин дипломи ҳимоясидан чиққан талабага сув сепишда биз тушунадиган қандай маъно бор? Инсоннинг ҳаётидаги унутилмас саналар-

Luqma

дан бири сифатида қоладиган кун наҳотки англаб-англамайин қилинадиган ҳаракатлар соясида қолиб кетса!

— Мен эмас, ўша куни ҳонадошим диплом ишини ҳимоя қилган эди. Уни таниш-билишлар ётоқхона ҳовлисида тутиб қолишди. Кўшни хонада турадиган киз уни «табриклар»га улгуролмай қолишдан чўчиган шекилли, шошилганидан тоғорага сув олаётганида иссиқ сувнинг жўмрагини бураган. Деразадан бирга келаятганимизни кўрган эканми, у қолиб менинг устимга қайноқ сувни шалоплатиб отиб юборса бўладими? Ўшанда аъзои баданим ачишига чидолмай у билан даҳанаки жанг қилганмиз. Ҳали-ҳали бу гина-кудурат муомалаларимизда сезилиб туради...

— Қизим ўша куни янги либосда кетган эди. Кўйлак-

ку, майли. Хўл кийими билан автобусга чиқишга мажбур бўлган. Етиб келгунича деразадан эсган шабада таъсириданми, қаттиқ шамоллаб қолди. «Ўзининг тумови курсин» деганларидек, ҳали-ҳали асорати сезилади...

— Сув-ку-сув. Унинг таркибига зелёнка, томат пастаси, тухум аралаштириб челак-челак тайёрлаб кўйишади...

Бу суҳбатларни эшитиб кишининг энсаси қотади. Хўш, бизнинг қайси удумларимиз қолипига сиғади бу уринишлар? Чақалоқни бешикка солиш, келин-куёвнинг остонадан кириб келиши каби маросимларда турли қанд-қурслардан сочқилар сочилиши, қуандалар бир-бири билан аҳил-инок бўлсин, деган маънода истиқболларига ширинликлар кўтариб чиқиш, баъзи жойларда юзимиз ойдин бўлсин дея, билинар-билинимас ун суртиб кўйишларининг гувоҳи бўлганмиз. Лекин сув сепилиши...

...Эртага оғайним дипломини ҳимоя қилади. «Ювиш»да иштирок этмасам хафа бўлади...», дея сувга яна нималарни кўшишни хаёл қилаётган навқирон замондошим, аввало, ўртоғингиз нимадан ранжиши мумкинлигини тушуниб олинг. Сиз эса бир даста гул билан қаршисидан чиқинг. Унинг анвойи ранглари барчага қувонч улашиши эса шаксиз.

Ойбуви ОЧИЛОВА

Кунлар бир лаҳзалик чақмоқ мисол тез, умримиз худди оқар дарёдек шошиб ўтмоқда. Бу умр айвонида ҳар биримиз эрталабдан кунлик ишларимиз, ўқиш, ҳаётий муаммоларимизга шўнғиб кетамиз-у, бир лаҳзада кун ўтганини, умримизнинг бир парчаси яқун топганини сезмай ҳам қоламиз. Аммо ана шу кун давомидаги иш жараёнида ҳамкасб, дўст, фарзанд, тенгдошлару яқин кишилар билан муносабатга киришар эканмиз, гоҳида кўнгилирилик, асаббужарликларга ҳам дуч келамиз.

билан муносабатда **Fikr** босиқ, ширинсўз ва мулоҳазали бўлиш инсоннинг қай даражада ақли ва олижаноблигини билдиради, унга ёрқин йўллари, омад эшигини очиб беради. Зеро, тез қизишиб, бўларбўлмасга жаҳл қиладиган одам, аввало, ўз соғлиғига катта зарар етказса, иккинчидан, атрофидаги яқин дўсти ва қариндошларидан узоқлашади. Энг ачинарлиси, нозик кўнгил ришталари дарз кетади. Шундай экан, ҳар бир инсон тур-

ЖАҲЛ ЧИҚҚАНДА АҚЛ КЕТМАСИН

Бу табиий ҳол. Шундай пайтда ўзингизни қандай тутасиз?

Бундай ҳолларда жаҳли чиқиб, беихтиёр газаб отига миниб, атрофдагиларга дўқ уришни бошлаган одамларни ҳам учратамиз. Бу ҳолат биринчи ўринда унинг ўзига ва атрофдагиларга ҳам салбий таъсир қилади ва натижада асаблар таранглашади. Айки бундай пайтда инсоннинг қандайлигини, унинг хулқ-атворини ҳам билиб олиш мумкин бўлади. Худди шу маънода Луқмони Ҳаким ўғлига шундай насиҳат қилган экан: «Бирор киши билан дўстлик риштасини боғламоқчи бўлсанг, аввал унинг жаҳлини чиқар. Агар газабланган пайтида сenga инсоф билан муносабатда бўлса, у билан дўст бўл. Йўқса, ундан узоқлаш».

Демак, атрофдаги одамлар

ли оғир вазиятларда мулоҳаза билан иш юритиши, суҳбатдошининг дилини оғритмаслик учун жаҳл ва газабни босиқлик ёки сукут сақлаш билан энгиси унинг чинакам доно ва фаросатли эканлигидан далолатдир.

Жаҳлдор одамни газаб билан эмас, балки мулойим сўз билан жавоб қайтариб, уялтиринг. Газабни, жаҳлини энга олган одам энг кучли инсондир. Шундагина ўртадаги меҳр ришталари узилиб кетмайди, балки мустаҳкамланиб боради. Яна ҳам муҳимроғи, ўзаро инсоний муносабатларга, отаона, ота ва фарзанд, опа-сингил, ака-ука, қариндош-уруғлар, яқин дўстлар ўртасидаги дўстлик, меҳр-оқибатдек олий инсоний туйғуларга заҳм етмайди.

Раъно РАБИМОВА

Навоий вилоят Болалар ижодиёт маркази жамоаси мактабдан ва синфдан ташқари таълим мазмунини такомиллаштириш борасида аниқ мақсад билан илгари интиломқда.

Масканда «Ижодиёт», «Техник ижодиёт», «Биоэкосан», «Ёш саёҳатчилар ва ўлкашунослар» йўналишлари бўлиб, ундаги 57 тўғарақда 2075 нафар бола фан ва касбхунар сирларини ўрганмоқда. Тўғарақ раҳбарларининг «Иш фаолияти мониторинги» бўлимлар кесимида ҳар ой якунида таҳлил қилиб борилади. Бунинг натижасида ютуқларни кузатиб бориш ҳамда мавжуд камчиликларни бартараф этиш имконияти туғилади. Марказдаги ҳамда мактаб, маҳалла ва жойларда фаолият кўрсатаётган тўғарақларга меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари ҳам жалб этилган. Шунингдек, Кармана туманидаги 25-маҳсус мактаб-интернатда жисмоний имконияти чекланган болалар учун «Зардўзлик» ва «Тикувчилик» тўғарақлари ташкил этилган.

Марказда «Камолот» ЁИХ, «Камалак» болалар ташкилоти, ахборот-ресурс маркази, маҳаллалар, мактаблар, ҳуқуқ-тартибот органлари, вилоят «Экосан» жамғармаси, мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти билан ҳамкорликда режа асосида «Гуллар ва қушлар», «Варрақлар» байрами, «Ёшлар ижодида Наврўз» кўргаз-

БЎШ ВАҚТДА ТЎГАРАҚКА

ма-танлови, «Зулфияхоним издоши», «Гиеҳвандлик — аср вабоси», «Эзгулик ва адолат тимсоли», «Қувноқ стартлар» мавзуларида тадбир, спорт мусобақалари, суҳ-

анъанавий тарзда вилоят Болалар ижодиёти марказида «Иқтидор ва истеъдоднинг сеҳрли дунёси» мавзусида иқтидорли ва истеъдодли болалар фестивали ўтказиб бори-

Мaktabдан ташқари та'лим

бат, баҳс-мунозаралар, тарбиявий соатлар ташкил этилиб келинади. Уларда фаол иштирок этган ўқувчилар Болалар ижодиёти марказининг фахрий ёрлиқлари билан рағбатлантириб борилади.

Вилоят халқ таълими бошқармасининг ташаббуси билан ҳар йили

лади. Фестивалда туман-шаҳар мактабгача таълим муассасалари ҳамда мактабларнинг фаол ўқувчилари ўз маҳоратлари, билим ва кўникмаларини намойиш этадилар.

— Ўқувчиларимизнинг эришган ютуқлари талайгина. 2009 йилнинг сентябрь ойида республика миқё-

сида ўтказилган Техник ижодиёт йўналиши буйича «Кордли авиамодель» мусобақасида «Авиамодель» тўғарағи аъзоси Зикрилло Файзуллаев 1-даражали диплом билан тақдирланди. Шунингдек, ўтган йили декабрь ойида ўтказилган «Тошкент — ёш мусаввирлар тасвирида» кўргазмасида «Тасвирий санъат» тўғарағи аъзолари Муҳаммад Гиёсов, Зоҳид Сайфудинов фахрли 2- ва 3-ўринларни олишга муваффақ бўлди, — дейди марказ директори Наим Ҳуроқов. — Бу каби ютуқларни қўлга киритган ёшларимиз марказда кўплаб топилади. Бизнинг меҳнатимиз самараси ҳам ана шундадир.

Ўқувчи-ёшларнинг бошланғич касб-хунарга бўлган қизиқишини ривожлантириш йўлида тинимсиз изланадаган устозлар номини алоҳида таъкидлаш жоиз. Халқ таълими аълоҳис Сайёра Худойкулова, шунингдек, Мақсад Ҳамроева, Муҳайё Розиков, Назира Раҳимова, Гулсара Курбонова сингари жонкуяр педагоглар ўқувчилар учун ўз билим маҳоратини аямай, меҳнат қилиб келмоқда. Болаларнинг қобилиятларини янада ривожлантириб, ҳаётда ўзларининг муносиб ўринларини топишларида яқин кўмакчи бўлаётган педагогларимизнинг мақсадлари аниқ ва юксакдир.

Маърифат МИНГБОЕВА

Навоий вилояти

Мирзо Улугбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети 2010—2011 ўқув йилида қуйидаги бакалавр йўналишлари бўйича талабаликка қабул эълон қилади

Тартиб рақами	Таълим йўналишлари	Жами	Давлат грантлари асосида	Тўлов-контракт асосида	Тартиб рақами	Таълим йўналишлари	Жами	Давлат грантлари асосида	Тўлов-контракт асосида
1	Миллий ғоя; маънавият асослари ва ҳуқуқ таълими	25	10	15	19	Бизнесни бошқариш (тармоқлар бўйича)	25	10	15
2	Ўзбек тили	80	35	45	20	Юриспруденция (фаолият турлари бўйича)	50	15	35
3	Нутқ маданияти ва нотиклик санъати	25	10	15	21	Биология	125	50	75
4	Инглиз тили	50	20	30	22	Ихтиология	25	10	15
5	Немис тили	25	10	15	23	Физика	100	35	65
6	Француз тили	25	10	15	24	Механика	25	10	15
7	Рус тили	40	15	25	25	Астрономия	25	10	15
8	Хитой тили	25	10	15	26	Кимё	100	35	65
9	Рус тили ва адабиёти (ўзга тилли гуруҳларда)	25	10	15	27	География	60	25	35
10	Тарих (мамлакатлар ва минтақалар бўйича)	80	35	45	28	Гидрометеорология	40	15	25
11	Фалсафа	25	10	15	29	Геология	40	15	25
12	Археология	25	10	15	30	Геофизика	25	10	15
13	Санъатшунослик (турлари бўйича)	25	10	15	31	Геокимё, минералогия ва петрография	40	10	30
14	Психология (фаолият турлари бўйича)	50	20	30	32	Математика	75	30	45
15	Социология	25	10	15	33	Амалий математика ва информатика	75	30	45
16	Журналистика (фаолият турлари бўйича)	80	30	50	34	Геодезия, картография ва кадастр (тармоқлар бўйича)	75	30	45
17	Архившунослик	40	10	30	35	Агрокимё ва агротупроқшунослик	25	10	15
18	Иқтисодиёт (тармоқлар ва соҳалар бўйича)	75	25	50	36	Ижтимоий иш (фаолиятнинг турли соҳалари бўйича)	25	10	15
					Жами		1700	650	1050

Абитуриентлар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар:

- ректор номига таълим йўналиши, ўқитиш тили ва шакли кўрсатилган ҳолдаги ариза;
- ўрта ёки ўрта махсус маълумот ҳақидаги ҳужжатнинг асли;
- 086/У-шаклидаги тиббий маълумотнома;
- 3.5x4.5 см. ҳажмдаги бта фотосурат.
- Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси кўрсатилади.

Ҳужжатлар 20 июндан 20 июлгача қабул қилинади.

МАНЗИЛ: Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси. **Мўлжал:** Беруний метро бекати.
Тел:(8371) 246-99-03, **Факс:** (8371)246-02-24

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

2010-2011 ўқув йилида қуйидаги бакалаврият таълим йўналишлари бўйича талабаликка қабул эълон қилади:

- Касб таълими: иқтисодиёт;
- Касб таълими: информатика ва ахборот технологиялари;
- Иқтисодиёт (тармоқлар ва соҳалар бўйича);
- Менежмент (тармоқлар ва соҳалар бўйича);
- Маркетинг (тармоқлар ва соҳалар бўйича);
- Бизнесни бошқариш (тармоқлар бўйича);
- Банк иши;
- Солиқлар ва солиққа тортиш;
- Бухгалтерия ҳисоби ва аудит (тармоқлар бўйича);
- Статистика (тармоқлар ва соҳалар бўйича);
- Меҳнат иқтисодиёти ва социологияси;
- Информатика ва ахборот технологиялари (тармоқлар бўйича);
- Туризм ва меҳмонхона хўжалиги сервиси.

Паспорт ҳамда ҳарбий хизматга алоқадорлик ҳақидаги ҳужжат шахсан кўрсатилади.

Ҳужжатларни қабул қилиш муддати 20 июндан 20 июлгача.

Тест синовлари 1 август куни ўтказилади.

Манзил: Тошкент давлат иқтисодиёт университети,
Олмазор кўчаси 183-уй, 2-бино.

Маълумот учун телефонлар: 232-63-47; 245-43-68.

Ўқишга киришни хоҳловчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари керак:

- ректор номига таълим йўналиши ва ўқув тили кўрсатилган ариза;
- ўрта ёки ўрта махсус маълумоти ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси;
- 3,5x4,5 см. ҳажмдаги бта фотосурат;
- 086/У шаклидаги тиббий маълумотнома;
- паспорт нусхаси.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети 2010-2011 ўқув йилида куйидаги магистратура мутахассисликлари бўйича талабалikka қабул эълон қилади

Тартиб рақами	Мутахассисликлар	Жами	Давлат грантлари асосида	Тўлов-контракт асосида	Тартиб рақами	Мутахассисликлар	Жами	Давлат грантлари асосида	Тўлов-контракт асосида
5A141501	Маънавият асослари	6	1	5	5A420117	Биофизика	6	2	4
5A141502	Миллий гоёнинг фалсафий масалалари	6	2	4	5A420119	Биокимё	6	2	4
5A220101	Адабиётшунослик (тиллар бўйича):				5A420108	Биотехнология	6	2	4
	Рус адабиёти	6	2	4	5A420115	Ихтиология	6	2	4
	Ўзбек адабиёти	6	2	4	5A420112	Паразитология	6	2	4
5A220102	Лингвистика (тиллар бўйича):				5A440101	Назарий физика	6	2	4
	Ўзбек тили	6	2	4	5A440103	Ярим ўтказгичлар ва диэлектриклар физикаси	6	2	4
	Инглиз тили	8	2	6	5A440105	Лазер физикаси	6	2	4
	Туркий тиллар	6	2	4	5A440106	Атом ядроси ва элементар заррачалар физикаси	6	2	4
	Немис тили	6	2	4	5A440109	Радиофизика	6	2	4
	Француз тили	6	2	4	5A440112	Ядровий технологиялар	6	2	4
5A220104	Адабий манбашунослик ва матншунослик	6	2	4	5A440114	Полимерлар физикаси	6	2	4
5A220201	Ўзбекистон тарихи	6	2	4	5A440202	Деформацияланувчи қаттиқ жисм механикаси	6	2	4
5A220203	Умумий тарих	6	2	4	5A440401	Ноорганик кимё	7	2	5
5A220204	Тарихшунослик, манбашунослик ва тарихий тадқиқотлар методлари (мамлакатлар бўйича)	6	2	4	5A440402	Аналитик кимё	6	2	4
5A220801	Археология	6	2	4	5A440403	Органик кимё	6	2	4
5A220302	Фалсафа тарихи	6	2	4	5A440404	Физик кимё	6	2	4
5A220304	Этика	6	2	4	5A440407	Юқори молекуляр бирикмалар кимёси	6	2	4
5A220309	Ижтимоий фалсафа	6	1	5	5A440410	Биоорганик кимё	6	2	4
5A220314	Фан фалсафаси ва методологияси	6	1	5	5A440411	Нефт ва табиий газ кимёси	8	2	6
5A220802	Этнология, ижтимоий (маданий) антропология	6	1	5	5A440501	Иқтисодий ва ижтимоий география	6	2	4
5A310106	Амалий сиёсатшунослик	6	1	5	5A440609	Гидрокимё	6	2	4
5A310108	Ижтимоий тизим ва жараёнларнинг ахборот ва психологик хавфсизлиги	6	2	4	5A440601	Метеорология	6	2	4
5A310201	Умумий психология, психология тарихи	6	2	4	5A440606	Сув омборлари ва қўллар гидрометеорологияси	6	2	4
5A310215	Спорт психокоррекцияси	6	2	4	5A440705	Палеонтология ва стратиграфия	6	2	4
5A310216	Спортчилар тайёрлаш психологияси	6	2	4	5A440708	Фойдали қазилмалар конларини қидириш ва геологик суратга олиш	7	3	4
5A310302	Социологик тадқиқот усуллари	6	2	4	5A441001	Геофизикавий тадқиқот усуллари	7	3	4
5A320101	Журналистика (фаолият турлари бўйича)	6	2	4	5A441004	Фойдали қазилмалар конларини геофизикавий усуллар ёрдамида қидириш ва разведка қилиш	8	3	5
5A320101	Олий журналистика курслари	40	0	40	5A441101	Гидрогеология	8	3	5
5A320103	Телевидение ва радиоэшиттириш	6	2	4	5A441204	Эксперт минералогияси	6	1	5
5A320104	Ноширлик иши ва муҳаррирлик	6	2	4	5A460101	Математик таҳлил	6	1	5
5A320105	Жамоатчилик билан алоқалар	6	2	4	5A460102	Дифференциал тенгламалар	6	1	5
5A320301	Архив иши назарияси ва амалиёти	6	1	5	5A460103	Геометрия ва топология	6	2	4
5A340103	Макроиктисодиёт	8	2	6	5A460104	Эҳтимоллик назарияси ва математик статистика	6	2	4
5A340105	Минтақавий иқтисодиёт	8	2	6	5A460105	Математик мантик, алгебра ва сонлар назарияси	6	2	4
5A340206	Меҳнат ресурсларини бошқариш	6	1	5	5A480101	Ҳисоблаш математикаси	6	2	4
5A340402	Персонални бошқариш	6	1	5	5A480103	Амалий математика ва ахборот технологиялари	6	2	4
5A380102	Давлат ҳуқуқи ва бошқарув; маъмурий ҳуқуқ; молия ҳуқуқи	6	1	5	5A480104	Математик моделлаштириш, сонли усуллар ва дастурлар мажмуаси	6	2	4
5A380103	Фуқаролик ҳуқуқи; оила ҳуқуқи; фуқаролик процесси; халқаро хусусий ҳуқуқ	6	1	5	5A460107	Математик физика	6	2	4
5A380104	Ҳўжалик ҳуқуқи; ҳўжалик процесси	6	1	5	5A521904	Компьютер тизимлари ва тармоқларининг дастурий таъминоти	6	2	4
5A420109	Биоинформатика	6	2	4	5A540101	Амалий геодезия	6	1	5
5A420120	Молекуляр биология	6	2	4	5A540105	Геодезия ва картография	6	2	4
5A420105	Одам ва ҳайвонлар физиологияси	6	2	4	5A620101	Агротупроқшунослик	6	1	5
5A420106	Микробиология	6	2	4	5A620102	Агрокимё	6	1	5
5A420121	Генетика	6	2	4		ЖАМИ	571	159	412

Магистратурага кирувчилар куйидаги ҳужжатларни топширадилар:

- ректор номига магистратура мутахассислиги, ўқитиш тили ва шакли кўрсатилган ҳолдаги ариза;
- олий маълумот ҳақидаги ҳужжатнинг асли ҳамда унинг иловаси;
- 086/У-шаклидаги тиббий маълумотнома;
- 3x4 см. ҳажмдаги бта фотосурат;
- Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси кўрсатилади.

Ҳужжатлар 1 июлдан 30 июлгача қабул қилинади.

Манзил: Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси.

Мўлжал: Беруний метро бекати. Тел:(8371) 246-99-03, Факс: (8371)246-02-24

Болаларнинг жисмонан соғлом ва баркамол инсон бўлиб вояга етишиши учун юртимизда барча шарт-шароитлар яратилган. Мазкур йўналишда олиб борилаётган давлат сиёсати эса фикримизнинг яққол далилидир. Боланинг келажакда жамият учун фойдали инсон бўлиб камол толишига аввало оилада тамал тоши қўйилади. Бунда оилада ота-оналарнинг фарзандларига бераётган тарбияси билан бир қаторда унинг овқатланишини тўғри ташкил этиши ҳам муҳим аҳамият касб этади. Бола организмда пайдо бўлувчи бир қанча муаммолар аксарият ҳолатларда таомларни тўғри танланмаганлиги билан боғлиқ ҳолда юзага келади. Бунга эса озиқ-овқат маҳсулотлари, уларнинг фойдали жиҳатлари ҳамда истеъмол қилиш тартиблари ҳақида етарли маълумотга эга эмаслигимиз сабаб бўлади.

Бугун инсон, айниқса, ўсишда давом этаётган бола организми учун жуда фойдали бўлган сутнинг озукавий хусусиятлари билан сизни Тошкент педиатрия тиббиёт институти доценти, тиббиёт фанлари номзоди Бахриддин Эшдавлатов таништиради.

— Сухбатимизни сутнинг таркиби, унинг организм учун фойдали жиҳатлари ҳақидаги фикрлардан бошласак...

— Нафақат инсоннинг, деярли барча жонзотларнинг илк егулиги ҳисобланган сут барча озиқ-овқатлар ичида энг мукаммал ҳисобланади. Она сутининг афзаллиги шундаки, эмган бола ёшига нисбатан тўлақонли ўсади. Ўз вақтида она сuti билан тўлиқ озиқланмаган болаларнинг ўсиш жараёни суст кечади, касалликка мойил бўлади.

Сигир сuti таркибий жиҳатдан она сutiга яқин. Она сutiдаги мавжуд ёғлар, оқсиллар, витаминлар ҳам сигир сuti таркибида мавжуд, аммо тузилиши жиҳатидан у она сutидан фарқ қилади. Масалан, сутдаги оқсил моддаси уч хил бўлади: казеин (казеиноген), лактоальбумин ва лактоглобулин. Она сутининг таркибида ҳам шу оқсиллар бор. Аммо сигир сutiда улар қоришиқ ҳолда бўлиб, уни бола анча қийин ҳазм қилади. Шунинг учун ҳам 1 ёшгача бўлган болага сигир сutiини беришда сутга сув қўшиш керак. Бунда оқсиллар миқдори сувда эриб, таркиб жиҳатдан она сutiга яқинлашади ва углеводлар камаяди. Оқсиллар ичида энг асосийси казеин бўлиб, у 2,7 граммни ташкил этади. Казеин моддаси ёғларнинг ташқи томонидан қобиқ ҳосил қилади. Сутдаги оқсиллар 94-97 фоизгача тўлиқ ўзлаштирилади. Оқсил — ҳаёт манбаи. Организмга талаб қилинадиган оқсил миқдори сут орқали кириши зарур. Сут таркибидаги

ги касалликларининг олдини олади. Шундай экан, инсоннинг болаликда озиқланиш борасида йўл қўйган камчиликлари ўрнини кейинчалик тўлдириб бўлмайди.

— Мактаб ёшидаги болалар таомномасида сутнинг бўлиши қанчалик муҳим?

— Айниқса, ўқувчи-ёшларга сут беришнинг аҳамияти катта. Ўқувчилар организмда ўсиш жараёни тез кечиб, ҳаракатланиш, билим олишда сутнинг кўпроқ истеъмол қилиниши уларнинг имунитети ошишига хизмат қилади. Сут таркибида лимон кислотаси бор. У одам фаолияти-

— Сут соғиб олинганидан кейин унинг истеъмолигача

бўлган вақт беш соатдан ошмаслиги лозим. Зеро, эрталаб сотишга олиб келинаётган сут кечкурун соғилган бўлиб, аксарият сотувчилар унинг юзасида туни билан йиғилган қаймоғини олиб кейин сотишади. Бундан ташқари, соғилганидан кейин 2-3 соат ичида истеъмол қилинмаган сутнинг таркиби сифат жиҳатдан ҳам ўзгаради. Дезинфекцияланмаган, қайнатилмаган идишларда сутни ташиш унга турли хил бактерияларнинг осон тушишига

Salomatlik saboqlari

қуюқлигини ошириш учун крахмал қўшишади. Бунда унинг таркибий сифат кўрсаткичи тушиб кетади. Бола сутнинг таркибий қисмини тўлиқ ололмаса, организмга сув тушгандай гап. Касалланган сигир сuti истеъмол қилиниши натижасида эса турли хил ошқозон-ичак хасталиклари ва қорасон, бруцеллез, сил касалликлари юқиши мумкин. Шунинг учун ҳар бир инсон, хоҳ у бола, хоҳ катта ёшли одам бўлсин текширилган, сифати кафолатланган, фойдали сут ичгани маъқул. Дўконларда сотилаётган қадокланган сут юқори ҳароратда ультрапастеризация қилиниб, бир неча сонияда 135-145 даражада қиздирилади ва шу заҳоти совутилади. Бу жараёнда сутдаги зарarli бактериялар ўлиб, озукавий моддалар ва витаминлар сақлаб қолинади. Зеро, қўлдан олинган сут кўп қайнатилганда унинг тар-

СУТ — ТЕТИКЛИК МАНБАИ

инкинчи асосий нарса углевод бўлиб, у қувват манбаи ҳисобланади. Углевод полисахарид, дисахарид ва моносакхаридлар кўринишида бўлиб, ҳужайралар таркибидаги минохондриларда йиғилади. Сут таркибидаги углеводларнинг организмдаги ўрнини ҳеч бир модда билан алмаштириб бўлмайди. Углеводлар она ва сигир сутининг таркибида альфа, бета лактоза кўринишида бўлади. Сигир сutiда альфа лактоза сифатида намоён бўлиб, бета лактозага қараганда уларнинг эмульсияланишига кўпроқ вақт кетади. У инсон имунитет тизимини оширади. Демак, инсон бутун умри давомида сут истеъмол қилиши керак.

— Айнан қайси касалликларнинг олдини олишда сут истеъмол қилишнинг аҳамияти катта?

— Кальций етишмовчилиги суякларнинг мўртлиги, калийнинг озлиги юракнинг заифлашувига олиб келиши мумкин. Биламизки, кальций энг кўп миқдорда сутда учрайди, унинг етарли даражада истеъмол қилиниши болаларда рахит, катталарда эса остеопороз, яъни суякларнинг мўртли-

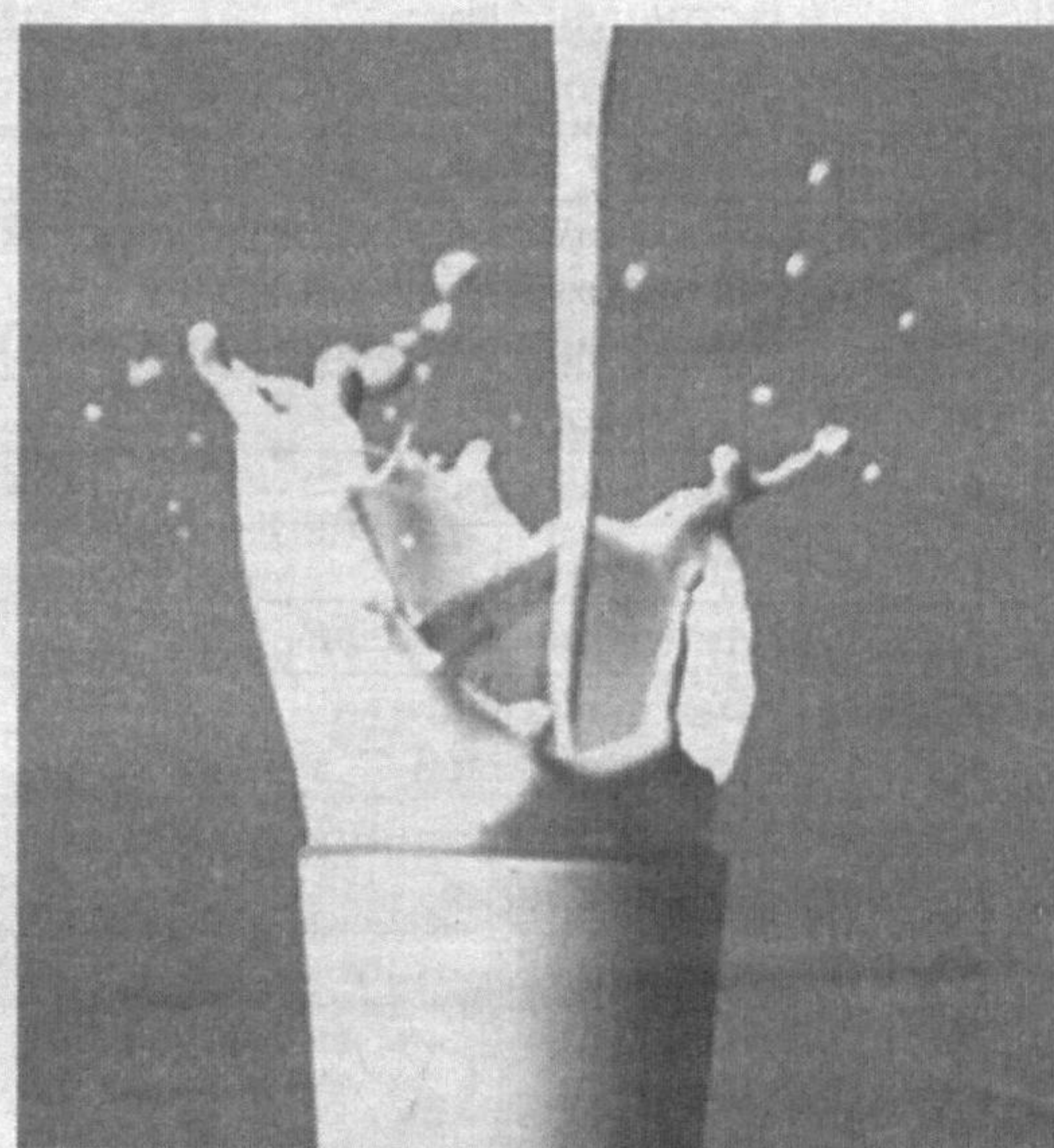
нинг меъёрлашишига, организмнинг турли касалликларга бўлган чидамлилигини оширишга хизмат қилади. Лимон кислотаси эса бошқа маҳсулотлар — лимон, анор меваларига нисбатан ёш бола организмга энг кўп даражада сут билан киради. Ўқувчилар соғлом, бақувват ўсишлари учун бир кунда камида 200 мл. сут ичишлари керак. Бунда бола организмни кунлик кальций ва В₂ миқдорининг 40 фоизини, А витамини, ёғ ва оқсилларнинг 16 фоизи билан таъминланади. Айтиш жоизки, болаларнинг келажакда жисмонан соғлом, ақлий жиҳатдан баркамол бўлиб вояга етишлари учун айнан мактабларда уларни мунтазам сут билан таъминлаш масаласини кўриб чиқиш зарур. Бу борада ота-оналар ҳам оилада фарзандлари таомномасига кўпроқ сут ва сутдан тайёрланадиган маҳсулотлар, ширинликларни киритсалар, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

— Сутнинг истеъмол учун яроқлилик мuddати, унинг сифатига салбий таъсир кўрсатиши мумкин бўлган жиҳатларга ҳам тўхталиб ўтсангиз.

муҳит яратиб, улар ўз навбатида турли хил касалликларни келтириб чиқаради. Бугунги кунда кенг фойдаланилаётган елим идишларни эса қайнатиб бўлмайди. Албатта, сотувчилар турли хил кимёвий таркибга эга бўлган ичимликлар, ҳаттоки захарли эритмалардан бўшаган пластик идишлардан ҳам фойдаланиб, уларни стерилламай, совуқ сувда бир чайиб олишади, холос.

Ҳар куни сут ташиш учун бундай идишларни кўчалардаги ахлат қутилардан ҳам теришларини эшитганман. Бундан ташқари, сигир нима билан озиқланган, қандай касалликлар билан касалланганини ҳам билмаймиз. Зеро, сутнинг қиймати айнан ана шу омиллар билан ҳам белгиланади.

Афсуски, кўпгина сут сотувчилар кўпроқ фойда олиш учун сутга сув, кислоталигини камайтириш учун чой содаси,

кибидаги озукавий моддалар 70 фоизгача камаяди. Албатта, бу жараёнда ҳам зарarli бактериялар йўқолади, аммо сутнинг сувдан деярли фарқи қолмайди. Шундай экан, фарзандларимиз соғлиги ўз қўлимизда. Уларнинг соғлом, баркамол бўлиб улғайишлари учун уларнинг овқатланишига эътиборни кучайтириш лозим.

Наргис ҚОСИМОВА
сухбатлашди.

ТОШКЕНТ ТЎҚИМАЧИЛИК ВА ЕНГИЛ САНОАТ ИНСТИТУТИ

2010-2011 ўқув йили абитуриентларини 24, 25, 26 июнь кунлари

«Очиқ эшиклар куни»га

ТАКЛИФ ЭТАДИ

9:00 дан 16:00 гача давом этадиган
тадбирда институтда мавжуд
бўлган барча йўналишлар
ҳақида батафсил маълумотлар
олишингиз мумкин.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри,
Шоҳжаҳон кўчаси, 5-уй.

Телефонлар: 253-06-06, 253-36-66

www.titli.uz

E-mail: titlp_info@edu.uz

СУВ ТОШҚИНЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Хитой жанубида юз берган кучли сув тошқинлари туфайли ҳалок бўлган инсонлар сони 175 нафарга етди, юздан ортиқ одамлар эса бедарак йўқолган, деб ҳисобланмоқда. «Синхуа» ахборот агентлиги маълумотларига кўра, табиий офат кучли ёмғирлар туфайли вужудга келган, натижада кўплаб дарёлар ўзанидан чиқиб, қишлоқ хўжалиги ҳудудларини сув босган.

Тошқиндан энг кўп зарар кўрган ҳудудлар — бу Фуцзянь, Цзянси, Хунан, Гуандун, Сичуан, Гуйчжоу ва Гуанси провинциялари эканлиги билдирилди. Маҳаллий ҳокимият вакилларининг таъкидлашича, ҳозирга қадар бу жойлардан 2 миллионга яқин аҳоли эвакуация қилинган. Умуман олганда, табиий офат натижасида 25 миллиондан ортиқ одам жабр кўрган, 1,4 миллион гектар қишлоқ хўжалиги ерлари талафот кўрган.

Мутахассислар шу пайтгача табиий офатдан кўрилган зарар миқдорини тахминан 3 миллиард долларга тенг, дея баҳолашмоқда. Шунга қарамай, хавф ҳали ортда қолганича йўқ. Хитой ҳукумати тошқин туфайли бундан-да каттароқ зарар кўрилишидан хавотирда, чунки об-ҳаво маълумотларига кўра, ёғингарчиликлар яна давом этиши мумкин экан. Эътиборлиси, атиги бир неча ой олдин мазкур ҳудудларда энг кучли қурғоқчилик кузатилаётганиди.

ҚАДИМИЙ АВАРИС ШАҲРИ ТОПИЛДИ

Австриялик археологлар Мисрда тахминан 3,5 минг йил илгари барпо этилган қадимий шаҳарни аниқлашди. АП берган маълумотларга кўра, манзилгоҳ Нил дарёсининг шарқий дельтасида жойлашган. Ҳозир мутахассислар қадимги Аварис шаҳри истилочи гиксос қабилаларининг пойтахти бўлиб, улар мазкур ҳудудда бир аср ҳукмронлик қилишган, деган тўхтамга келишган.

Тарихдан маълум, гиксослар эра-миздан аввалги 1664-1569 йилларда Миср бошқарувини ўз қўлларида ушлаб турган. Уларнинг ҳукмронлигига XVIII сулола асосчиси Яхмос I чек қўйган: бу инсон узоқ давом этган урушдан сўнг Аварисни эгаллашга ва босқинчиларни мамлакатдан чиқариб юборишга муваффақ бўлган.

Қадимий шаҳар Нил дельтасини ўрганиш мақсадида ўрнатилган масофавий радар ускуна ёрдамида аниқланган. Оқибатда, қурилма орқали олинган суратлар Аварис кўчаларининг жойлашувини яққол тасвирда кўриш имконини бермоқда. Олимлар тураржойлар, ибодатхоналар ва бошқа иншоотлар қандай жойлашгани ҳақида батафсил маълумотга эга бўлишнинг уйдасидан чиқишган. Айтиш керакки, археологлар олдида турган энг асосий вазифа топилган ерости шаҳри қандай ҳажмда эканини аниқлашдан иборатдир. Лекин ҳудудда қишлоқ хўжалиги ишлари олиб борилаётгани боис мазкур ишни амалга ошириш бироз қийинчиликлар туғдирмоқда. Шунинг учун ҳам мутахассислар Аварис шаҳрида қазилма ишлари қачон бошланишини аниқ белгилашмаяпти. Айни пайтда улар қадимий шаҳарнинг жойлашуви борасида янада тўлиқроқ маълумотга эга бўлиш, шундан келиб чиққан ҳолда, қазилма ишлари ҳажмини белгилаш мақсадида ўз фаолиятини давом эттиришмоқда.

ЖАНУБИЙ ҚУТБДАГИ ЁРҚИН НУР

Айни кунда Халқаро космик станция (ХКС)да иш олиб бораётган астронавтлар гуруҳи сайёрамизнинг Жанубий қутбида жуда ҳам ёрқин ёруғлик кузатилгани ҳақида маълум қилган. Мазкур ҳодиса яқин кунлардаги Куёш шамоли натижасида юзага келган, дейилади «Кибер селюрити» манбасида.

ХКСда фаолият юритаётган НАСА астронавтларининг сўзларига қараганда, қутб ёруғлиги олдинга иккита бир-бирдан мустақил ва ўта ёруғ эгри чизиқлар шаклида намоён бўлган. Кейинчалик улар биттага бирлашиб кетгани кузатилган.

Ер сатҳидан 355 километр баландликда жойлашган космик станциядан олинган маълумотларга кўра, ёруғликнинг катта қисми яшил рангдаги диапазонда қолгани эса қизил ва оловранг тусга кирган.

— Умуман олганда, қутбларда кузатиладиган барча ёруғликлар маълум турларга бўлинади, — дейди бу ҳақда Ердаги назорат маркази илмий ходими Майк Вебер. — Баъзан улар рангли алоҳида-алоҳида чизиқлар, гоҳида эса нуқталар шаклида намоён бўлади. Аслида қутбдаги ёруғликлар Куёш юзасидан чиқадиган зарядланган зарралар туфайли кузатилади. Мазкур зарраларнинг Ер тортиш кучи — гравитация билан таъсири натижасида шу каби ажабтовур геометрик шаклдаги нурлар пайдо бўлади.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, энг кучли қутб ёруғлиги охириги марта жорий йилнинг май ойида қайд этилган. Мутахассисларнинг таъкидлашича, одатда бу каби нурланишлар қиш ва ёз фаслларида нисбатан баҳор ҳамда кузда кўп кузатилади экан. Ердан туриб кузатилганда, бундай ёруғлик тез ўзгариб, товланадиган осмондаги ҳаракатланувчи нур ёки чизиқлар каби кўринишда бўлади. Уларнинг ёруғлик таратиш вақти 10 дақиқадан бир неча кунгача чўзилиши мумкин.

БЕБОР ДУНЮ

Хабарлар, воқеалар, шарҳлар

КЎЗ КАСАЛЛИГИ АВЖ ОЛМОҚДА(МИ?)

Статистик тадқиқотлар АҚШ аҳолиси орасида узоқни кўролмаслик хасталиги (миопия) кўпаяётганидан далолат бермоқда. «Архив оф Офтальмологи» журналида ёзилишича, 2004—2009 йиллар оралиғида миопия аниқланган беморлар сони бундан 30 йил илгариги даврга нисбатан анча кўп экан.

Океанортидаги Кўз институти ва Соғлиқни сақлаш миллий институти ходимлари мазкур йўналишда тадқиқот ўтказдилар. Жараёнда улар томонидан 1981—86 йиллар ўртасида узоқни кўролмаслик касаллиги 4436 нафар беморда аниқланиб, 2004—2009 йилларда эса бу кўрсаткич 8339taga етгани қайд этилди.

— Узоқни кўролмаслик шундай касаллик турики, у кузатилганда кўрилаётган объект тасвири одатдагидай кўзнинг тўр пардасида акс этмайди, балки унинг тўғрисида жойлашади, — дейди етакчи мутахассис Сюзан Витэл. — Натижада, тасвир хиралашади. Тўғри, бу ҳолатни контакт линзалар ёки рефракцион жарроҳлик операцияси ёрдамида бартараф этиш мумкин. Аммо бизни касалликнинг кўп кузатилиши ҳолати хавотирга солмоқда. Шу сабаб кейинги изланишлар мобайнида юзага келган вазиятни чуқурроқ ўрганишни режалаштиряпмиз.

ЖУМБОҚ ЕЧИМ ТОПАДИМИ?

Мехико университети олимлар гуруҳи Куёш тизимидаги энг катта жумбоқлардан бири тез орада ўз ечимини топишини таъкидлашмоқда. Аниқроғи, нима сабабдан Венерада шамоллар эсиши сайёранинг ўз ўқи атрофида айланиш тезлигидан ҳам катта эканига жавоб топилиши мумкин. AgXiv.com порталида бу масалага бағишланган мақола эълон қилинди.

Маълумот ўрнида айтиш зарурки, Венера Ердаги суткалар билан ўлчаганда 243 кунда бир марта айланади. Айни пайтда сайёрадаги шамолларга Венера атрофида бир марта тўлиқ айланиб чиқиши учун атиги икки сутка талаб этилади. Бунда уларнинг тезлиги сониясига 200 метрга тенг бўлиши ҳам аниқланган. Мазкур ҳолатни олимлар ўта тез айланиш (суперайланиш) деб аталди, у фақат Венера ва Сатурннинг йўлдоши Титанда кузатилади.

Даставвалига астрофизиклар ушбу ҳолатни узоқ йиллардан буён ўрганиш натижасида сайёрадаги кундузги ва тунги ҳарорат кўрсаткичлари ўртасидаги фарқ шамолларнинг бундай тезлигини изохлади, деган фикрни илгари суришганди. Айни пайтда улар Венера тупроғининг ёпишқоқлиги шамоллар тезлигини биров бўлса-да, сусайтириш зарурлигини ҳам таъкидлашган. Лекин бундай ҳолат кузатилмагач, ҳаво массаларининг юқори тезликда ҳаракатланишига яна бошқа сабаб изланди.

Ҳозирги кунда тадқиқотчи Гектор Дюран-Мантерола бошчилигидаги мутахассислар тахминига кўра, шамолларнинг тез ҳаракатланишига сайёра юқори қатламларида эсаётган бундан-да шиддатли шамол оқими туртки бўляпти. Етакчи олимнинг таъкидлашича, Венера юзасидан 150-800 километр баландликда жойлашган ионосферадаги шамоллар ўта тез айланиш ҳолатида муҳим аҳамият касб этади. Чунки ҳисоб-китоблар Венера атмосферасидаги ҳаво оқимининг ҳаракатланишига ионли шамоллар таъсири тупроқ ёпишқоқлиги туфайли йўқотиладиган энергиядан ҳам кўпроқ қувват беришини кўрсатди. Шундан келиб чиққан ҳолда, тадқиқотчилар шамоллар тезлигига асосли изоҳ топилишини таъкидлашган.

Н.РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

2000 йилда 1-Тошкент педагогика билим юрти томонидан Умиршаева Гулнора Худайбергеновна номига берилган 379490 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Паркент туманидаги 15-умумий ўрта таълим мактаби томонидан 2007 йилда Жўраев Дилшод Ўқтамович номига берилган О'Р-Ш № 0740975 рақамли шаходатнома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Тошкент шаҳар педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институт раҳбарияти ва жамоаси институтининг «Масофадан ўқитиш ишларини мувофиқлаштириш бўлими» бошлиғи Толибой Ҳайдаровга волидаи муҳтарамаси **Мизар ая ШАКАРОВА**нинг вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

Низомий номидаги ТДПУ жамоаси университет «Санъат» факультети «Чолғу ижрочилиги» кафедрасининг концертмейстери **Гулнора АБДУНАЗАРОВА**нинг вафоти муносабати билан унинг оила аъзоларига ҳамдардлик билдиради.

ҲАЁТНИНГ БОҶИЙ ТАМОЙИЛИ

— Мустақил равишда илмий изланишлар олиб боришга университетнинг учинчи курсида ўқиб юрганамда кўникма ҳосил қила бошлагандим, — деди Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети профессори Курбон Мўминов. — Орадан бир йил ўтганидан сўнг талабаларнинг йирик анжуманида илмий маъруза билан қатнашганим учун университет фахрий ёрлиғи билан тақдирлангандим.

Илмга меҳр қўйганлигим боис олий ўқув даргоҳини тугатиб, Ўзбекистон демократиясининг таълим институти-
Ehtirom тон Фанлар академиясининг тарих ва археология институти-
Кўп ўтмай, аспирантурада ўқишни давом эттирдим. Академик Раҳима Аминова илмий раҳбарим, Яҳё Фуломов, Ҳабиб Турсунов, Фуломқодир Рашидов, Комил Оқилов сингари илм-фан фидойилари устозларим бўлганидан фахрланаман.

Илм-фан намояндаси, моҳир педагог бўлиши билан бирга уни катта тажрибага эга тарғиботчи, нотик, жамоат ишларини доимо сидқидилдан адо этувчи инсон сифатида кўпчилик ҳурмат қилади. Ўзбекистон телевидениесида бир қатор кўрсатувларни олиб боришда билим ва иқтидорини намоён этганлиги эътиборга молик.

Шу ўринда кўпчилик учун таниш бўлган ҳикоятни эслатиш жоиз. Унда ота тимсолида ҳаёт мазмун-моҳияти теран ифода этилган. Яъни, у «Падари бузрукворим ва волидаи муҳтарамамнинг дуосини олиб, маънавий қарзимни узяпман, ўғил-қизларимни боқиб-тарбиялапман ва улар ҳам умргузаронликнинг шу боқий тамойилини давом эттиришларидан умидворман». — деди. Курбон Мўминов ҳам ота-онаси, устозларидан олган ўғитларини, билимларини илм-фанга, мураббийликка йўналтирди. Ўзи ҳам ярим асрдан ортиқ вақт давомида минглаб йигит-қизларга таълим-тарбия берди, юзлаб ёшларга илм соҳасида йўлларини топиб олишларига кўмаклашди, ўнлаб олимларга устозлик қилди. Ф.Маҳмудназаров, Ў.Эрбўтаева каби ёш олимлар унинг раҳбарлигида номзодлик диссертацияларини ёқладилар. У йигирмага яқин номзодлик диссертациясига расмий оппонент бўлди.

Юқориди келтирилган ҳикоят моҳияти Курбон Мўминов зиёлилар оиласи асосчисидир. Олти фарзанднинг барчаси — улардан бири фан доктори, профессор, бошқаси фан номзоди, доцент, ўн етти набира ва чеваралар хонадон сарбонига муносиб бўлишга интилишмоқда, умргузаронликнинг боқий тамойилига содиқ эканини ҳар жабҳада намоён этишмоқда.

Суннатилла САЙДАЛИЕВ

Шогирд устозидан фақат илм эгаллаш йўлларию, синоатларини ўрганмайди, назаримда. Инсоннинг ҳаёт йўлини белгилаши, турмушнинг турли синовларини енгиб ўтиш учун ўзида ҳуш фазилатларни жамлаши, қатъият ва ирода билан мақсадлари томон интилишида мураббийларининг ибрат мактаби муҳим аҳамият касб этади. Шу ҳақда ўйлар эканман, камтарин ва фидойи устозим Манзура опа Эрназарованинг жонқуярлик билан эл аро ҳурмат-эътибор қозонгани, биз талабаларнинг кўнглимиздан жой ола билганига ҳавас қиламан. Дугоналаримнинг кўпчилиги у кишидан ўзларига андоза олишга ҳара-

Ta'lim fidoyilari

Ниҳоят тиришқоқ қиз 2000 йили «Таълим қорақалпоқ тилида олиб бориладиган мактабларнинг 2-синфларида ўзбек тилини ўқитиш методикаси» мавзусидаги номзодлик ишини ёқлади.

Айни кунда Навоий давлат педагогика институтининг «Бошланғич таълим методикаси» кафедрасининг мудир сифатида фаолият юритаётган олима она тили таълимини ҳар томонлама ривожлантириш, кафедранинг илмий салоҳиятини ошириш, сабоқларга илғор педагогик технологияларни жорий

МАНЗУРА ОПАГА ЎХШАГИМИЗ КЕЛАДИ

дейди талаба қизлар, унга ҳавас қилиб

кат қилишади. Унинг самимийлиги, ҳамиша қўлларида китоб, янги-янги ўю-режалар билан, олдиларига катта вазифаларни кўндаланг қўйиб, жўшқин кайфиятда юришлари бизни ҳамиша илҳомлантириб туради.

Опанинг босиб ўтган ҳаёт йўли оддий, худди кўпчиликникидек. Лекин устознинг ҳар бир қадами илм иштиёқи билан заҳматли юкни кўтариб кетаётган шахс учун бир зина вазифасини ўтагани шаксиз. У мактабни муваффақиятли тугатиб, Нукус давлат университетининг филология факультетига ўқишга кирди. Талабалик йиллари ҳам ўқувчилик кезлари мисол ўқиш, изланиш, ўз устида тинимсиз ишлаш, кутубхоналарда соатлаб китоб варақлаш билан ўтди, десак муболаға бўлмас. Илмий конференцияларда иштирок этиш учун мавзулари доирасида билимини бойитгани сари ҳали кўп нарсани билмаслигини англайверар, бу эса яна ва яна мутолааларга чорлайверарди. Шу тариқа институтни имтиёзли диплом билан тугатган устоз Навоий вилоятининг Навбахор туманидаги 2-мактабда ўзбек тили ва адабиётидан сабоқ бера бошлади. Лекин у нимадандир ҳеч қониқмас, ички имкониятлари, иқтидори уни фаннинг ривожига илмий салоҳияти билан улуш қўшишга ундарди. Ана шу шижоат билан Бухоро давлат университетининг аспирантурасига ҳужжатларини топширди. Тақдирнинг инояти билан у туркийшунос олим Ҳ.Неъматовнинг назарига тушди. Таниқли олим Манзура опанинг изланишларига бош бўлди, уринишларини қўллаб-қувватлаб рағбатлантириб борди.

этиш борасида ҳам жонқуярлик қилиб келмоқда. Ўзининг илмий ва илмий-оммабоп мақолалари билан газета ва журналларда мунтазам иштирок этиб келмоқда. Институт, республика миқёсидаги анжуманларда турли мавзулардаги илмий-назарий, услубий чиқишлари билан фаол иштирок этапти. Айни пайтда устоз вилоят мактабларида фаолият юритаётган ўқитувчиларнинг ҳам яқин маслақдоши, уларнинг дарсларини кузатиб, тавсиялар бериб боради. Опанинг таълим қорақалпоқ тилида олиб бориладиган мактабларнинг 2-синф ўқувчилари учун яратган «Ўзбек тили» дарслиғи 3 марта қайта нашр қилиниб, амалиётга кенг жорий этилган.

Манзура опа бир оиланинг чиройли бекаси, ширин фарзандларнинг онаси. «Таълим қорақалпоқ тилида олиб бориладиган мактабларнинг бошланғич синфларида ўзбек тилининг ўқитилиши» мавзусида докторлик ишини олиб бораётган олима, талабаларнинг яқин дўсти, маслаҳатгўйига айлана олган устоз... Унинг ҳаракатларини кузатиб, яна ўзимизни «кўзгу»га соламиз. Биз унга ўхшай оляпмизми? Ҳамиша қўли кўксиди, каттаю-кичикка бирдек иззатда турувчи, опани камолат пиллапояларига олиб чиққан ана шу камтаринлиги эмасмикан? Ҳар қандай янгиликнинг яхши томонини кўра олувчи, ўз-ўзини тергаб, сарҳисоб этиб яшовчи устознинг суратию сийрати биз ёшларни ҳар лаҳза сергаклантириб туради, назаримда.

Феруза ХОЛИКУЛОВА,
Навоий давлат педагогика институти талабаси

Ангрен шаҳридаги 12- мактабда устоз Мартавали Умаров томонидан ташкил этилган мусиқа тўғараги мактаб ичра «кичик мактаб» сифатида ёш авлод қалбини санъатга, мусиқага ошно этди. Тўғарак аъзолари, хор жамоаси «Санъат байрами» республика кўрик-танловларида юқори ўринларни эгаллади. Ҳозирги кунда ҳам бу ёш мусиқачилар рубоб, пианино, доира, аккордеон каби мусиқа асбоблари ижроси бўйича бўлиб ўтаётган республика миқёсидаги танловларда иштирок этиб келмоқда.

НУРЛИ ИЗЛАР

Умрини ёш авлодга таълим-тарбия беришга сарфлаган устоз Мартавали Умаров ўзидан ана шундай нурли излар, яхши хотиралар қолдирди.

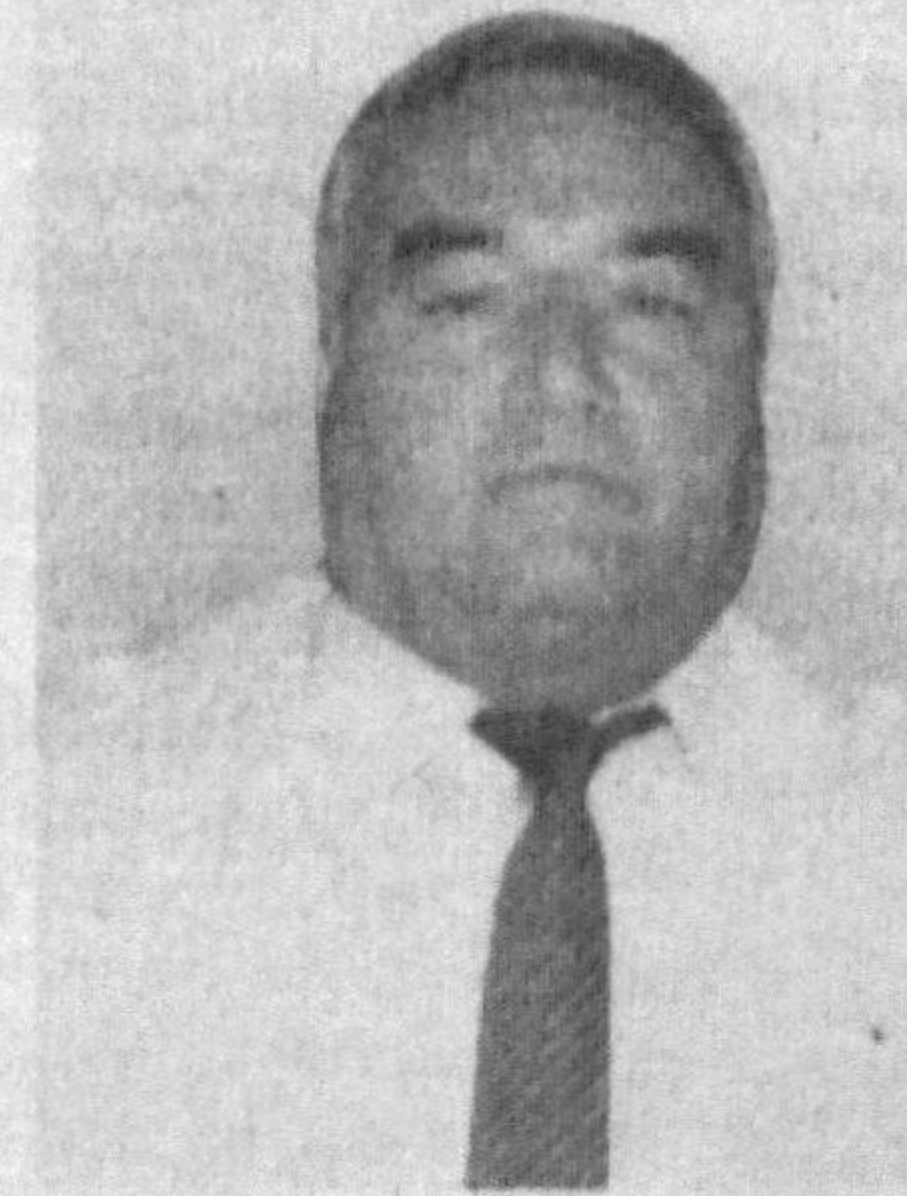
Адабиётга, мусиқага бўлган иштиёқи мактаб партасидаёқ у кишини дастлаб ўрта мактабда, сўнгра эса Тошкент вилояти давлат педагогика институтида она тили ва адабиёти ҳамда мусиқа билимларини яхши ўзлаштириб, илму зиё таратиш йўлидан ҳеч иккиланмасдан, шаҳдам қадамлар билан

олға интилишга ундади. Йиллар ортидан йиллар ўтди. М.Умаров дастлаб она тили ва адабиёт, мусиқа ўқитувчиси, сўнгра директорнинг ўқув-ишлари бўйича муовини, мактаб директори сифатида баркамол авлодга таълим берди.

«Ерга ниҳол қада санг, саъй-ҳаракат билан ернинг қаттиқ қатламини ёриб, униб чиқади. Сенанг ҳузурингга келган, ҳарф нима, ёзув нима экан-

лигини ҳали тушуниб етмаган ҳар бир бола ана шу ниҳолга ўхшайди. Сен уни авайлабгина, билмаганини ўргатиб, ҳаёт йўллари сари чархларинг кетирарди, — хотирлайди ҳозирда устознинг анъанасини давом эттириб келаётган шогирди Ангрен шаҳридаги 12-мактаб директори Ҳадича Саидаҳмедова.

Шундай ҳаётий ҳақиқат бор: ҳар бир инсон ҳаётда бахтга, саодатга эришиши учун умр йўлининг

бир қатор доволарини енгиб ўтиб, унда нурли излар қолдирмоғи лозим. Мартавали Умаровнинг нурли излари — унинг юзлаб шогирдлари бугунги кунда таълим соҳасида меҳнат қилмоқда.
Мартавали ака Ра-

ҳимахон ая билан тўрт қизу бир ўғилни илмли, маънавиятли қилиб вояга етказди. Қизларининг барчаси ота касбини эгаллади.

Ҳаёт инсонга бир маротаба бериладиган инъом. М.Умаров 64 йиллик умри давомида ана шу инъомнинг қадрига ета олди.

Нияти холис, виждони пок, инсонлар қалбида илм-зиё нурини ёрита олган фидойи инсон хотираси шогирдлари, қалбида сақланиб қолади.

Хонзодабегим ДАВРОНОВА,
Мирзо Улуғбек туманидаги 256-мактаб ўқитувчиси

ТОҒ БАҒРИДА СЎЛИМ ОРОМГОҲ

Мамлакатимизда ўғил-қизларнинг ёзги дам олиш мавсумини мазмунли ва унумли ташкил этиш масаласига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Болалар оромгоҳлари, сиҳатгоҳлар, соғломлаштириш масканлари фаолиятини янада яхшилаш, моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, дам олиш масканларига, аввало, чекка ҳудудлардаги кам таъминланган, серфарзанд оилалар ўғил-қизларини, меҳрибонлик уйлари тарбияланувчиларини жалб этиш юзасидан кенг кўламли чоратadbирлар амалга оширилаётир. Тошкент вилоятида ёз мавсумида 25 минг нафардан ортиқ ўқувчини оромгоҳларда дам олдириш мўлжалланган.

Паркент туманидаги «Бойчечак» оромгоҳи тоғ бағрида жойлашган сўлим дам олиш масканларидан бири.

Ёз давомида ушбу оромгоҳда бир

«Yozgi ta'til — 2010»

ярим минг нафардан зиёд ўғил-қиз дам олади. Аynи пайтда ушбу масканда 300 нафар ўғил-қиз таътилни мазмунли ўтказмоқда.

Дам олиш масканида ўқувчилар бўш вақтларини самарали ўтказиши учун ўнга яқин тўғарак ташкил этилган. Бундан ташқари, турли кўнгилочар тадбирлар, спорт мусобақалари, ижодкорлар билан учрашувлар ва тоғ бағрига саёҳатлар ўғил-қизларда катта таассурот қолдирмоқда.

Ёшларда соғлом турмуш кўникмаларини шакллантириш мақсадида «Ёшлар — келажагимиз», «Соғлом турмуш — миллат бойлиги» сингари тарбиявий аҳамиятга эга ҳужжатли ҳамда бадиий фильмлар намойиш этилмоқда.

Суратларда: оромгоҳ ҳаётдан лавҳалар акс этган.

А.ЁҚУБОВ олган суратлар.

БИЛИШ ИШТИЁҚИ болаларни мактабга чорламоқда

Аynи пайтда юртимиздаги барча мактабгача таълим муассасаларида тарбияланувчиларни мактабга кузатув тадбирлари қизгин паллага кирган. Хусусан, пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги 567-МТМда ҳам «Хайр боғча, салом мактаб!» номли байрам тадбири катта тайёргарлик билан ўтди.

Ҳозирда ушбу МТМда 300 нафар кичкинтой таълим-тарбия олаётган бўлса, бешта тайёрлов гуруҳи тарбияланувчиларидан иборат 86 нафар болажон бу йил қадрдон боғ-

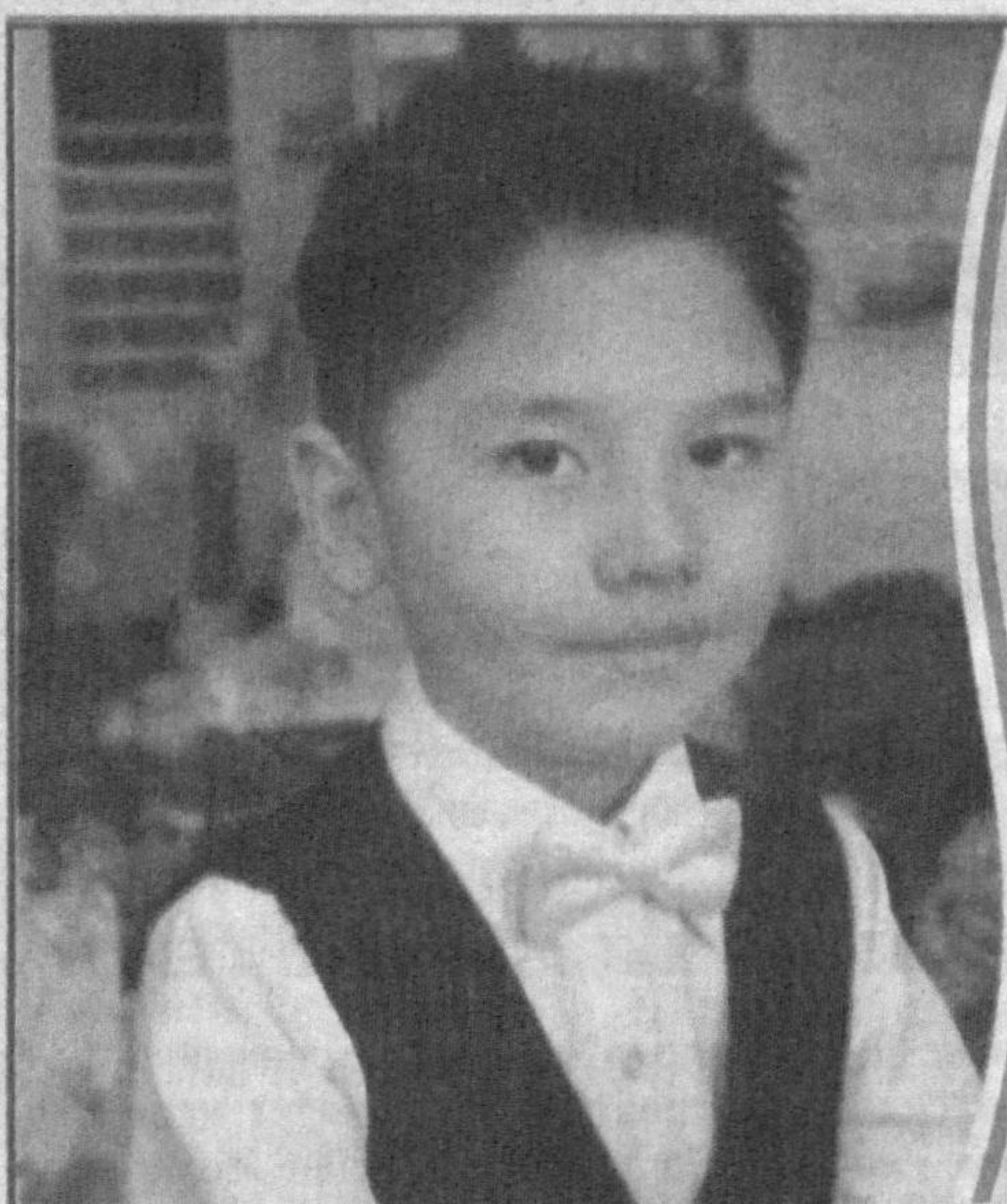
Мактабгача та'лим

чалари билан хайрлашиб, янги-янги билимларни эгаллаш учун мактаб томон йўл олишга шай туришибди. Байрам тадбирида мазкур тайёрлов гуруҳи тарбияланувчилари МТМда шу пайтга қадар ўрганган қизиқарли ўйинлари, шеърлари ва бадиий гимнастика бўйича сахна кўринишларини ота-оналари ҳамда меҳмонларга намойиш этишди.

Бу эса, ўз навбатида, қадрдон гўшаси билан хайрлашган кичкинтойларнинг мактаб ҳаётига тез ва осон мослашишида муҳим омил бўлиб хизмат қилиши шубҳасиз.

Суратларда: байрам тадбиридан лавҳалар акс этган.

Бурҳон РИЗОКУЛОВ олган суратлар.

Ma'rifat

ТА'СИС ЕТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Халқ та'лими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва о'рта maxsus та'лим вазирлиги, Ўзбекистон Та'лим ва фан хodimлари kasaba uyushmasi Markaziy Kengashi.

Бosh муharrir:
Abdusamat RAHIMOV

Тahrir hay'ati: Jumanazar BEK-NAZAROV, Baxtiyor DONIYOROV, Xurshid DO'STMUHAMMEDOV, Bahodir JOVLIYEV (bosh muharrirning birinchi o'rinbosari), Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinbosari), Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinbosari, "Учитель Узбекистана"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Учитель Узбекистана"), Sa'dulla HAKIMOV

Газета
Ўзбекистон Matbuot va axborot agentligida № 0067 raqam bilan ro'yxatga olingan.

ИНДЕКС: 149, 150. G-522.
Tiraj 40189.
Hajmi 4 bosma taboq.
Ofset usulida bosilgan, qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Nargiza IBROHIMOVA.
Navbatchi:
Behzod FAZLIDDINOV.

«Ma'rifat»dan materiallarni ko'chirib bosish tahririyat ruxsati bilan amalga oshirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan materiallar muallifga qaytarilmaydi.

belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent, Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz
Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib—233-99-15, umumiy o'rta va maktabgacha ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan, oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yangiliklari bo'limi — 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmalari hayoti yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan tashqari ta'lim yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat, xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58, reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda erkin narxda

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksionerlik kompaniyasi bosmaxonasi.

Korxonaning manzili: «Buyuk Turon» ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish vaqti — 21.00.
Topshirildi — 21.40
Yil якуни — 21.00